

Doγματ
DE
MIRACULIS
DISSERTATIO
CRITICO-PHILOSOPHICA.

Diff.
700
6.

QUAM
AUSPICE DEO
FONTE VERITATIS

PATROCINANTIBUS
DIVIS PHILOSOPHIAE
TUTELARIBUS
PRAESIDE

P. JOANNE SCHWAB, S. J.
PHILOSOPHIAE MAGISTRO

EJUSDEMQUE IN ALMA ELECTORALI ET ANTIQUISSIMA
UNIVERSITATE HEIDELBERGENSI, PROFESSORE
PUBL. ORDIN. FACULTATIS H. T. DECANO

UNA CUM SELECTIS EX LOGICA ET ME-
TAPHYSICA THESIBUS
PROPUGNABIT

PRAENOBILIS AC ERUDITUS

FRANC. JOS. SOELDNER MANNHEIMENSIS,
PHILOSOPHIAE IN ANNUM PRIMUM AUDITOR S. C. C. IN
ORDINE DEFENDENTIUM SECUNDUS.

HEIDELBERGAE IN AULA ACADEMICA
DIE XXIV. AUGUSTI ANNO MDCCLXXIII.

HORIS CONSUEVIS.

Typis JOANNIS JACOBI HAENER, Typogr. Aul. Acad.

CONSPECTUS DISSERTATIONIS.

PARS I.

NATURA MIRACULORUM.

- CAPUT. I. *Quid natura? quid leges naturae?*
II. *Quae natura miraculorum?*
III. *Quorundam erroneae opinionones de
natura miraculorum refutantur.*

PARS II.

EFFECTOR MIRACULORUM.

- CAPUT. I. *Miraculum suo in conceptu non invol-
vit αδυνατον.*
II. *Solus Deus est effector miraculorum.*
III. *Quid genii sive boni, sive mali circa
miracula possint?*

PARS III.

CRITERIA MIRACULORUM.

- CAPUT. I. *Criterium discernendi miraculum a fa-
bulis vulgi.*
II. *A fraudulentorum hominum deceptio-
nibus.*
III. *Ab effectu naturali genii tum boni,
tum mali.*

DE
MIRACULIS
DISSERTATIO
CRITICO PHILOSOPHICA.

PARS I.
NATURA - MIRACULORUM.

CAPUT I.

Quid natura, quid leges naturae?

§. I.



Intuenti hoc universum entiumque in *Quid nomi-*
co nexum, mutationes, genera- *ne naturae*
tiones, horumque causas cogitanti *veniat?*

quid frequentius occurrit, quam natura? interim
obscurum, aut non usque adeo expeditum, quid
demum rei natura sit. Certe de hujus notione
nominis diversae semper extitere Philosophorum opi-
niones saepe erroneae, saepe etiam improbae &
non raro stolidi commenta. Alii cum PYTHA-
GORA Deum ipsum naturam dixere: alii cum
STRATONE LAMPSACENO naturam consti-
tuerunt

tuerunt in vi activa materiae, quae res omnes mundanas absque Deo efficeret: STOICI Deum cum mundo temere permiscebant mundique animam dicebant: alii iterum cum PLATONE hanc animam mundi a Deo discernebant eamque, famoso nomine, ἀρχαίον vel ἐντελεχείαν adpellabant, quam fabulam recentiorum aetate RADULPHUS CUDWORTHUS recoxit; alii denique alia somniabant. Sed quis ab illorum obscuritate temporum lucem aut veritatem postulabit, ubi superstitio mentes hominum obcaecatas tenuit, & doctissimi etiam viri veri Numinis cognitione destituti, veluti in nebula aut umbra oberrabant. Nostri non est instituti sive istum CUDWORTHI, sive illos veterum errores refellere, proposito nobis scopo jam sufficiet, genuinam de natura ideam hic breviter subjecisse. Est itaque natura principium mutationum entis internum. Cum autem mutationes omnes, quas in entibus mundanis contingere videmus, per eorundem agendi patiendique potentiam possibiles sint, per vim vero actu existant: naturam cujuslibet entis in vi ejus agendi patiendique potentiae juncta sitam esse dicimus; collectionem autem omnium virium, quae in omnibus entibus mundum constituentibus simul sumptis inest, naturam universam compellamus.

II.

Unde porro cum Cl. BOEHMIO colligimus 1. naturam differre ab essentia, quippe quae interna rei possibilitate absolvitur, cum natura inferat vim existentiae adhaerentem. 2. Naturae vocabulum non esse terminum sterilem ac inanem, ut quidam putaverunt, cum ei notio & quidem distincta respondeat. 3. Naturam non esse, ut iterum alii commenti sunt, idolum aliquod Deo in creaturas operanti, veluti a latere assistens, quod cum eo in corpora agente, five caeco impetu, five cum deliberatione imo & consilio, influeret, sed esse vires, quibus generationes, alterationes omnesque mutationes in corporibus mundanis peraguntur.

*Natura non
est nomen
inane.*

III.

Vires has nemo non videt, qui ad actiones corporum, eorum reactiones totumque universum mentem & animum advertit. Ne sim longior, en! tellus nostra, quam incolimus, metalla, lapides, salia, sulphura in visceribus excoquit, calore intestino semina fovet, vapores in atmosphaeram emittit, hi iterum in roris, pluviae, aut nivium forma eidem fideliter & utiliter redduntur, nutriunt plantas, & innumbris animalium usibus inserviunt. De quatuor anni tempestatibus constantique illarum periodo ut ni-

*Quid vires
naturae.*

hil dicam; pro varietate temporum nonne alia semper facies nostris se obtutibus offert? terra jam laetam ferenamque frontem explicat viridique campos colore pingit, jam calore solis adjuta, fruges ad maturitatem adducit, jam fructus uberes suo e sinu in nostra commoda liberaliter effundit, jam iterum omnia frigore niviumque inclementia horrent, naturaque silvescere videtur. Quid autem haec omnia innuunt, quam vires, quarum adminiculo mutationes istae accidunt, & praeter illas Deum in rebus corporeis certas & invariatas stabilivisse leges, secundum quas vires istae, id est natura lege stabili operetur. Sed rogas, quid demum leges naturae sint?

IV.

*Quid &
quotuplie.
ejusdem le-
ges?*

Leges naturae aliae sunt physicae, aliae morales. Has existere extra dubium est. Cum enim sapientissimus conditor Deus moliretur fabricam universi, id temere & sine consilio non fecit, sed quoddam quasi templum suo nomini erexit, in quo homines mente ac ratione praeditos ceu totidem cultores posuit, ut tanti auctorem operis honore & amore debito prosequerentur. Hos ut ad finem non qualemcunque, sed sua sapientia & bonitate dignum adduceret, dubitare non possumus, quin adminicula ac leges suppeditarit, quae ad conservationem ordinis, rectum libertatis usum propositique finis consecutionem maxime servirent.

Praeter

Praeter has leges morales etiam alias in administranda suoque in ordine stabilienda mundi fabrica praescripsit leges phycas, quae sint normae quaedam universales, ut secundum eas vires substantiarum creatarum suas actiones deinceps moderentur. Sic ex hisce legibus suos motus peragunt planetae, cum solem ceu suum regem veluti custodes pulchro ordine circumeant, aequilibrio perpetuo in tanta motionum varietate ubivis mirifice elucente: sic etiam crescunt ac nutriuntur plantae; quid enim est, quod nunc arbores floribus & foliis decentissime vestiantur, nunc vero suis vestimentis spolientur, adeo quidem, ut ante praefixum tempus id ne moliri quidem audeant, nec possint: secundum has leges generant femina organis ad id destinatis, mirum vero dictu, qua ratione & modo, femine terrae immisso, haec plantulas suo e sinu sursum protrudat, radicibus vero teneat & firmet, ne ventorum turbine evelantur: juxta illas corpora minora & ex his iterum majora globique totales coalescunt, & sine his legibus, ut recte innuit noster STORCHENAVIUS nulla in hominibus providentia, nullum consilium, nullae scientiae, aut artes, nulla certa institutendae vitae aut curandorum corporum ratio foret: haec enim omnia ex legum universalium constantia pendent; hac efficitur, ut calculi a nobis subduci, futura prospici, certi effectus, ac certae, ex certis actionibus consecutiones ex-

spectari, & sic deinceps totius vitæ cursus suaviter institui queat. Hæ ipsæ etiam leges constantes & immutabiles majestatem numinis, ejus sapientiam, potentiam, bonitatem caeterasque perfectiones maxime commendant. Dantur igitur leges naturæ physicae, quibus ordinatissima universi compages tam apte cohaeret, &, donec conditori libuerit, etiam deinceps cohaerebit.

(*) Confer I. BOSCOWICH de vi inertiae in disert. de aestu maris. II. SCHERFFER Cosmosoph. art. 4. de leg. nat. III. Cosmolog. P. MAKO. IV. STORCHENAVIUM de miraculis, qui rem omnium aptissime exponit.

V.

An leges naturae necessariae, an contingentes?

Quodsi ulterius roges, utrum hæ leges naturae corporeae necessariae sint: reponimus nequaquam. Etsi enim actiones ac mutationes, quas in mundo natura efficit, secundum sancitas ab autore leges & non alias necessario fiant: tantum tamen abest, ut ipsae hæ leges necessariae sint. Quod enim citra externam determinationem nullo corpus se ipsum moveat, quod in suo statu motus vel quietis perseveret, quod actioni contraria, & aequalis sit reactio, id quidem ex corporum essentia, ceu fatali quadam necessitate neutiquam fluit, poterantque omnino aliae a Deo leges constitui, licet hæ sapientissime sint stabilitae. Ipsae enim rerum essentiae prorsus sunt indifferentes,

tes, ut secundum has vel illas leges suis viribus agant. Quis enim in animum inducat, naturam lapidis exigere, ut secundum rectilineam potius, quam curvilineam, aut quamcunque aliam deorsum tendat, aut etiam plane non descendat, sed in libero aere suspensus haereat? haec & quae similia sunt, in se non repugnant. Aut forsan divinus opifex, a cuius libera voluntate omnia pendent, non potuit alia corpora, aliis viribus praedita, aut ex iisdem aliam feriem aliamque combinationem facere seu universalem seu particularem? possunt ex iisdem libris in bibliotheca repositis alii & alii ordines confieri, cur res mundanae aptae non sint, ad alios diversosque ordines constituendos? nunquid Deo, qui materiam potuit creare, ut ipsi libuit, vel non creare, liberum non fuit, creare cum his conditionibus & proprietatibus, quas habet, vel cum oppositis prorsus, nulla iis illata vi, utcunque dein physice explicentur proprietates? dicamus ergo leges naturae corporeae esse liberas, & contingentes, atque altissimo etiam fini, quam in administrando hoc systemate sibi praefixum Deus habuit, maxime convenientes, unde simul merito monemur, ut sapientiam illam infinitam divinumque conditoris consilium in omnibus suspiciamus ac veneremur.

CAPUT II.

DE NATURA MIRACULORUM

VI.

*Quid natu-
rale, quid
supernatu-
rale?*

Antequam nostram de miraculorum natura ac indole mentem declaremus, quaedam *de ordine naturae, de naturali item ac supernaturali*, quae huc maxime pertinent, non incongrue praenotamus. Juxta naturae ordinem accidere dicitur illud, quod naturae ordini sancito convenit, eoque salvo ac illaeso fieri potest, ut lapsus lapidis per lineam rectam, quod vero huic ordini est adversum eoque illaeso ac incolumi contingere nequit, id contra naturae ordinem contingere dicimus, ut si lapis nullo sustentaculo nixus, libero in aere haereret. Non obscure inde jam colligitur, quid sit effectus *naturalis*, quid *supernaturalis*. Naturalem compellamus illum, qui provenit a vi substantiae creatae secundum communes naturae leges agente, veluti id ex vi substantiae creatae legibusque naturae evenire cernimus, dum lignum missum in ardentem focum, viribus ignis agentibus, in cineres abit: supernaturalis contra dicitur, qui a vi substantiae creatae secundum universales naturae leges agente non provenit, cum ejus ratio sufficiens in vi ad universam naturam pertinente non continetur:

Hujus

Hujus generis effectus erant, dum Deus prohibuit, ne flammae laederent tres pueros in fornace, aut dum CHRISTUS Lazarum jam triduo mortuum e tumulo ad vitam foras evocavit. Porro si effectus supernaturalis non modo in natura universa rationem sufficientem suae existentiae non habeat, sed insuper etiam legibus, aut ordini naturae repugnet adeo, ut in natura potius ejus impedimentum contineatur, tum enim vero effectus dicitur etiam contra naturam esse, vocaturque *contranaturalis*: si v. g. Deus hominem in mediis flammis integrum atque incolumen servaret: Si vero naturae non ita repugnet, sed tantummodo in illa ejusque legibus rationem sufficientem suae existentiae non inveniat, effectus iste *praeternaturalis* erit: ut si rosa cresceret sine semine, aut Deus fructum multiplicaret, novum ex nihilo procreando. Equidem haec vocabula interdum in alia significatione usurpari atque ad effectus tantum naturales applicari solent, si ad particularem tantummodo naturam vel constitutionem subjecti, in quo recipiuntur, referantur. Sic dicunt, sed valde improprie, aquam praeter naturam suam calefacere, & contra naturam suam per machinas sursum pelli: aut ferrum in rotulam elaborari. His praemissis

VII.

Ipsam jam miraculi naturam sive notionem reddimus, in qua rite definienda aut describenda

Quid miraculum?

multum haecenus a multis disputatum & tritatum fuit. Dicimus, quod effectus supernaturalis, qui suam ob raritatem & insolentiam, vel ratione temporis & adjunctorum, vel ob similem causam spectatorem in admirationem rapit, proprio nomine miraculum compelletur. Omne proinde miraculum est effectus supernaturalis adeo, ut omnia, quae de effectu supernaturali generatim dicuntur, etiam de miraculo dici possint ac debeant: non autem vicissim etiam omnis effectus supernaturalis est miraculum, vel, ut rectius dicam, non omnis effectus supernaturalis miraculum dici solet, licet forte ab illo externo tantum discrimine discernatur.

VIII.

*Cur isthaec
miraculi de-
finitio prae-
optata.*

Equidem non sum nescius multos esse, qui cum P. MAKO, cl. BOEHMIO, pluribusque aliis omnes effectus, qui vires naturae universae excedunt, sine discrimine miracula dicunt, tametsi cum hominum admiratione conjuncti non sint. Neque ego eorum opinionem magnopere reprehendo: miraculum enim, quod nunc quidem suam ob insolentiam & raritatem in hominibus admirationem parit, propterea veri miraculi pretium non perderet, aut miraculum verum esse desineret, si crebrius contingeret, & sua frequentia nullum amplius admirationis affectum in spectatoribus excitaret; malui tamen hac loquendi ratione uti, & in describenda miraculi natura STORCHENAVIUM

V I U M

V I U M sequi, tum, quia haec descriptio cum ipsa etymologia miraculi magis congruit, tum etiam, quia effectus supernaturales, qui vel ob frequentiam, vel aliis de causis admiratione homines non afficiunt, miracula appellari non solent, licet forte reipsa subin admiratione digniores sint, quam ii, quos miracula nominamus, sic quotidianas creationes animarum praesente corpore rite disposito ac praeparato quis miracula vocat? Nemo; tum quia assidue fiunt, tum quia secundum legem ab autore naturae latam sibiue veluti impositam constanter fiunt. Certe ipsa mortuorum resuscitatio si quotidie fieret, & secundum certas stabilesque leges fieret, nullam admirationem cieret, neque quemquam facile fore, existimem, qui eam miraculis porro annumeraret. Quanquam quid diutius de nomine litigamus? in eo potissimum cardo vertitur, ut solidissimis rationibus demonstremus, posse a Deo multa contra stabilitas semel naturae leges effici, ad quod parum refert, seu omnes effectus supernaturales, seu eos tantum, qui cum admiratione conjuncti sunt, miracula dicas.

IX.

Praeteriri hoc loco non debet solennis miraculi divisio in miraculum quoad substantiam & quoad modum. Illud dicitur, si effectus miraculosus in se spectatus nullis unquam viribus naturae obtineri possit, ut dum sol stetisse, aut aqua in vinum versa

Quid miraculum quoad substantiam, quid quoad modum?

legi-

legitur. Si vero effectus, qui alioquin naturalis esse potest, tantum ratione modi, quo productus est, in natura universa rationem sufficientem habere nequeat, is dicitur miraculosus quoad modum. Absit autem, ut miracula quoadmodum inferioris in se ordinis esse, aut vilioris quodammodo conditionis pronuntiemus. Quis enim neget, coturnices in castra Hebraeorum miraculo esse compul-
 fas, quod tamen ipsum vis & efficacia ventorum naturaliter praestare potest? Quis neget, portentosa fuisse ruinam murorum urbis Jerichuntinae, quae tamen etiam arietibus effici potest? Demum ultimo monemus, dum ad miraculum admirationem quandam & insolentiam requirimus, sedulo cavendum esse, ne miraculum cum mirabili temere aut imperite confundamus. Enim vero effectus mirabilis est, qui licet ad concitandam in spectatoribus admirationem aptus sit, vires tamen naturae non excedit: cum contra miraculosus ex indole sua ad effectus supernaturales pertineat, inque vi ad universam naturam pertinente nequaquam contineatur. Fuit hic SPINOSA E improbi naturalistarum coriphaei error, qui, ut miracula ceu inania & ridicula exploderet, miraculum ab eventibus insolitis ac naturalibus non distinxit, quem ceu ducem subin secuti plures alii. Quorundam ex illis circa miraculum erroneas opiniones capite mox sequenti succincta modestaque critica expendamus.

CAPUT III.

QUORUNDAM OPINATIONES ABERRANTES
DE MIRACULORUM NATURA DISCU-
TIUNTUR.

X.

Opinio Spinosae.

Agmen ducit non unius erroris auctor SPINOSA, qui, ut miraculi notionem exhibeat, eam ita reddit; *miraculum est opus naturae, cujus causam naturalem exemplo alterius rei solidae explicare non possumus.* *

C R I S I S.

Quis non intelligit, quod infaustus Philosophus, nec melior Theologus mirabile, quod etiam intra naturae limites consistere potest, cum miraculo confundat, internumque discrimen miraculum inter & mirabile penitus tollat. Effet enim ipsi miraculum effectus tantum naturalis, verum insolitus, cujus causam homines detegere nequeant. Ad haec erronea SPINOSAE opinio falsa nititur hypothese ac fundamento. Supponit enim leges naturae non posse mutari, atque ad miraculum inflecti, quod quam indignum atque a veritate alienum sit, ex demonstratis (§. V.) fati abunde patet, & ne eadem iterum dicamus, hic de industria praeterimus. Sed SPINOSA quo haec con-

filio

filio facit? nimirum ut homo improbus incautis rerumque imperitis persuadeat, miracula, quibus CHRISTUS Dominus veluti sigillo veritatem Christianae religionis confirmavit, vera miracula non fuisse, sed actiones effectusque tantum insolitos, quorum causas cum rudes ac pie creduli non pervidissent, ipsi suam ob novitatem & insolentiam eos continuo tanquam miracula proclamant.

* *Tract. theol. pol. c. 6.*

XI.

Joannis Lokii.

Nihilo melius in hac re videtur sensisse LOKIUS. Scribit, *miraculum esse operationem quandam in sensus incurrentem, quae, cum spectatoris captum exsuperet, ipsiusque opinione cursui naturae constituto contrarium sit, ab eo pro divino habetur.* *

C R I S I S.

Non ita discipulus suum sequitur Magistrum, quam in hac miraculi doctrina SPINOSA E opinionem sequi videtur LOKIUS. Certe utriusque sensa attentius cogitanti in mentem venit, cum SPINOSA LOKIUM clanculum collusisse. Uterque negligit characterem miraculi praecipuum, sc. quod sit actus vires naturae universae excedens, uterque totam miraculi notionem comparate ad
spe-

spectatoris captum humanique intellectus modulum metitur, & quod inde sponte consequitur, uterque absolutum miraculum inter & mirabile discrimen aufert. Admissa vero hac L O K I I sententia, an effectus in rebus naturalibus tam vulgaris erit, qui ab imperita rudique plebecula, cui curta & angusta vis discernendi est, in miraculis censeretur non possit?

* *Tract. L O K I I de miracul.*

XII.

Thomae Hobbesii.

A prioribus non multum abest H O B B E S I U S ? qui cum alias religioni & honestati gravissima vulnera inflixit, etiam in hac miraculi doctrina eidem infidias struere videtur. Equidem dicit, *miraculum immediatum Dei actionem esse*, sed continuo subjungit, *naturales ejus causas comprehendi nequaquam posse.* *

C R I S I S.

Dum ita scribit H O B B E S I U S , annon quae altera manu aedificat, altera destruit, aut certe opposita loquitur? si enim miraculum *immediata actio Dei* est, quid est, quod ipse sit sollicitus de causis naturalibus, quas dicit in miraculo a nobis comprehendi non posse? hoc ipsum jam satis prodit, quae mens, quis sensus, quae sententia fuerit hominis studiose versipellis. Cum enim

enim ad miraculum vires solum naturales, non vero universa natura majores exigat; apertum est, quod miraculum ab eventu naturali, aut mirabili revera non discernat. Atque in hac eum sententia fuisse, nec quidquam ab ejus mente ac consilio alienum ipsi affingi, conspicuum porro redditur, quodsi doctrinam hanc conferimus cum aliis ejus dogmatis, quae de Deo ejusque natura alias effusit, & passim per sua scripta in lucem publicam data sparsit. Pestifera H O B B E S I I sensa porro discutere hic supersedeo, cum id alii cumulatissime praestiterunt, quos inter eminet ZACHARIAS GRAPPIUS, qui in praeclaro opere a se edito H O B B E S I I errorem egregie refutavit. **

* H O B B E S I I *Leviath.* c. 37. ** Confer. ZACHARIAE GRAPPII *Theologiam recens controversam, quatuor partibus comprehensam, pag. 2. cap. 2. q. 6.*

XIII.

Nehemiae Grewii.

Aequè displicet, quod refert NEHEMIAS GREWIUS societatis regiae, quae Londini floret, socius artisque medicae sui temporis peritissimus. *Miraculum ipse dicit, esse effectum rarum & insolitum, ortum a causa naturali quidem, sed incognita, atque a Deo ad certum & determinatum finem directum.* *

C R I S I S.

Neque haec opinio a sententia SPINOSAE multum distat, eodemque GREWIUS cum suo antesignano errore errat; nam essentiam miraculi in sola fere novitate & insolentia constituit, proinde cum SPINOSA tollit internam miraculi naturam, quam supra in eo sitam esse, stabilivimus, ut sit effectus, cujus ratio sufficiens in vi ad universam naturam pertinente non continetur; dein vero non intelligo, qua ratione GREWIUS miraculum a mirabili fatis separet ac discernat; quid enim vetat, veluti recte monet STORCHENAVIUS, *ut circumscriptorum aliquis, causae latentis non ignarus, effectum quempiam insolitum ita ad certum finem dirigat, ut ea directio a Deo provenire spectatoribus appareat?*

* Vide cosmologiam sacram L. 4. 5.

XIV.

Houttewillii.

Eandem ferme sententiam amplectitur cl. HOUTTEWILLIUS, dum miracula contra naturae ordinem ac leges confieri negat. In eo autem potissimum cum GREWIO consentit, quod statuatur, miracula esse effectus insolitos, humanoque intellectui impervios ac tales, qui ad nobiliorem quendam finem a Deo dirigantur. *

C R I S I S.

Abfit, ut exemplo FASSONII** aut VALSECHII cl. virum acerbius exagitem. Contra HOUTTEWILLII opinionem breviter notasse fufficit, imo eam a SPINOSA E aberrationibus non procul abesse. 2do internum discrimen effectum naturalem inter & miraculofum non fatis explicare. 3tio cum GREWIO fupra confutato vapulare. 4to denique faliffimo principio niti, fc. Deum non poffe pofitas femel naturae leges fufpendere aut iis contravenire. Quae vero foliditas, firmitas, authoritas dogmatis, quod tam debili, tam infirmo nititur fundamento?

* *De relig. Chrif. L. 1. c. 5.* ** *Differt. de miracul.*

XV.

Samuelis Clarkii.

CLARKIUS vir caetera eruditiffimus miraculum contendit, *effe effectum confueto naturae ordini contrarium a natura quadam intelligente, quae viribus hominem fuperat, extra ordinem produetum.** Habuit vir doctiffimus opinionis fuae fautores ac feetatores, JOANNEM CLERICUM** FLEETWOODUM*** TILLOTSONUM, STILLINGFLEETUM, aliosque complures praefertim Angliae theologos.

C R I S I S.

Mitior quidem caeterisque melior haec opinio est, nam miraculum concedit, esse effectum consueto naturae ordini contrarium, patitur tamen suos naevos & sustineri nequaquam potest. Caetera ut taceam, tribuit geniis sive bonis sive malis potestatem legibus naturae derogandi, & miracula efficiendi, quod, quam erroneum sit, singulari libro palam fecit JACOBUS SERCES hanc CLARRII ejusque sectatorum doctrinam acerrime impugnando, quanquam & ipse ad alterum extremum delapsus est, & spiritibus virtutem patrandi mirabilia, & quae vires hominum excedunt, efficiendi denegavit. Cur vero spiritus in operando ab impedimento liber non possit, quae forte anima carceri inclusa & sarcina corporeae molis impedita non potest? brevitatis studio his diutius non immoramur, cum, quae huc faciunt, dissertationis parte altera, loco magis commodo, de industria exponemus.

* *Contra incredulos fol. 2. L. 3. c. 16.* ** *Vide dissert. de miracul. tractatui de incredulitate praefixam.* *** *An Essay upon miracles, quod opusculum lingua germanica donavit JO. ULR. HENRICI.*

XVI.

Stabilita jam miraculorum natura vocatisque in examen quorundam a vero aberrantium opinionibus, ne sim longior, studio praetereo VOL-

TAIRII, * HUMII ** PAEDESII putidos errores alibi jam satis confutatos, in eo autem mihi porro elaborandum esse, video, ut ostendam, miraculum hactenus adumbratum in suo conceptu non involvere αἰδουατον Deumque naturae universae Dominum, solum esse, qui possit datis a se legibus derogare, id est, miraculum patrare.

* *In dictionaire Philosoph. verbo, miracles. At contra VOLTAIRIUM universim confer veram religionem vindicatam contra omnis generis incredulos Wirceburgi excusam, praesertim dissert. VII. Sect. III. de religione Christiana splendidissimis ubique miculis confirmata. ** In lib. philosophical essays concerning human understanding. Sed I. eum egregie confutavit GEORGIUS CAMPBELLUS specim. de mirac. dissert. de mirac. II. ei se opposuerunt CHRISTOPH. LILIENTHAL, LELAND. Vid. TRIN. III. confer etiam ex reflex. philosoph. Heidelbergae impressis reflexionem VII.*

P A R S II.

DE EFFECTORE MIRACULORUM.

CAPUT I.

*Miraculum in suo conceptu non involvit
αἰδουατον.*

XVII.

Miraculum est possibile. **E**quidem sapientissimus mundi conditor fixit naturae leges, & secundum eas fieri voluit motiones ac mutationes omnes, quae demum cun-
que

que in mundo a causis secundis peraguntur: non tamen potentia infinita propterea viribus creatis est alligata, earumque ordini subiecta, aut ab iis in operando dependens adeo, ut illa ordinem naturae immutare, suspendere, relaxare, turbare, interrumpere non possit. Quis infinitae ejus potentiae obniti poterit? certe non materia, quae iners ac otiosa, nullam certam figuram ambit, nec unum statum prae altero exigit, sed sine ullo essentiali ordine ac situ ad quemlibet statum motus, vel quietis, ex aequo est indifferens. Non natura, haec enim sunt ipsae vires, quae entibus creatis insunt, istae autem sunt a Deo libere concessae, igitur pro arbitrio supremi conditoris minui, augeri, impediri, retardari, vel debilitari possunt. Non ordo naturae, hunc ipsum etiam Deus non necessario, sed libere constituit. Non spiritus, aut alia quaecunque creatura, nam ab illo primo & summo ente habent ipsi, quod sunt & exigunt, ab hujus entis virtute & potentia existunt & operantur. Dum vero sua dona liberalis conditor distribuit, an jure suo supremoque dominio se abdicavit, vel etiam abdicare potuit? absit, ut negemus, Deum posse per se, quod virtute sua per causas secundas potest; per has nutrit plantas, terram foecundat, cuncta animantia fovet, ac conservat, num vero id sine causarum secundarum interventu praestare non poterit? erit forsan magis operosum Deo planetae sua in creatione motum

impertiri, quam eum sistere; mortuum suscitare, quam vitam primam dare? quinque panes in quinque virorum millia multiplicare, quam pauca frumenti grana ope terrae in segetes efformare? quid quaeso dicis?

XVIII.

*Argumenti
conclusio.*

Ne igitur in re satis aperta ad supervacaneam demonstrationem porro excurrendo lectorem detineamus, concludimus cum elegantissimo STORCHENAVIO, poterunt itaque leges motus suspendi & motus in corporum conflictu sine celeritatis imminutione communicari; poterunt impediri actiones naturaliter ex causarum creatarum viribus secuturae, ut ignis tres pueros in fornace Babylonica non laesit; poterit nova series, nova determinatione inchoari & ea quidem ratione, qua creatae vires nequeunt, ut subita morbi depulsione, aut mortui suscitatione; poterit aliud nondum existens procreari, aliud annihilari, vel quacunque demum ratione aliud in alterius locum substitui, ut per conversionem aquae in vinum contigit; poterunt ea conjungi vel disjungi, ad quae conjungenda aut disjungenda vires naturae se non porrigunt, veluti montis in alium locum translatione; poterunt denique alia quam plurima, modis diversissimis effici, quae vires omnium creatorum entium prorsus excedunt.

XIX.

XIX.

At vero leges naturae ex rerum essentiis fluunt, igitur immutabiles ac necessariae erunt, sicut ipsae rerum essentiae necessariae & immutabiles sunt, qua igitur ratione poterunt infringi aut violari? R. Reponimus cum cl. M A K O : Equidem leges naturae ex essentiis rerum mundanarum fluere, sed fluere ὑποδετυνωσ, si nempe auctor naturae velit res viribus sibi consentaneis agere, at vero id ipsum velle aut nolle ex ipsius arbitrio pendet. Nihil enim prohibet, quominus hunc ordinem turbare aut suspendere, actiones ipsarum virium impedire, augere, vel minuere ipse possit. (§. XVII.) Itaque a vero aberrant, qui universales naturae leges, quia ex rerum essentiis fluunt, propterea attributis rerum adnumerant; attributorum enim ratio sufficiens in ipsis entium essentiis continetur, leges vero a liberrima Dei voluntate suam originem ducunt. Equidem damus leges naturae rerum essentiis conformatas esse, quo sensu modoque loquendi tantum innuimus, quod leges naturae iis adeo non adversentur, ut potius iis convenientes & admodum consentaneae sint, minime vero damus, quod ex essentiis inexcuperabili quadam necessitate fluant, aut cum intimis corporum essentiis nexu indissolubili devinciantur.

*Qua ratione
leges natu-
rae ex re-
rum essen-
tiis fluant.*

XX.

*Cur leges
Mechanicae,
non item morales
mutationi obnoxiae
sunt?*

Neque quidquam contra assertam legum mutabilitatem facit, quod leges morales necessariae, nec ulli mutationi obnoxiae sint. Quis enim rem vel levi mente considerat, & rationem plane disparam ac diversam inter utramque legem intercedere non advertit? Nam sapientissimus conditor cum creaturam ratione praeditam e nihilo eduxit, eique certum finem praestituit; ad divinas perfectiones Sapientiam, Providentiam, Bonitatem pertinebat, ut eam ad finem praestitutum assequendum provide & sapienter gubernaret, proinde etiam media ad eundem obtinendum necessaria subministraret, id quod non praestitisset, si naturam rationalem vagam, ac sylvestrem reliquisset, neque ea, quae ad hunc finem maxime conducunt, praecepisset, & quae ab eo abducunt, prohibuisset, in quo legum moralium ratio potissimum continetur. Contra nulla Dei perfectio has determinate leges physicas postulavit; entia enim creata seu hoc seu illo modo agant, seu his seu aliis legibus gubernentur, finem suum aequè obtinent, qui est, ut veluti totidem praecones Dei perfectiones manifestent.

XXI.

*Frivolum
Spinosa
effugium re-
futatur.*

Leges naturae universales, SPINOSA instat, mera sunt decreta Dei, quae ex necessitate & perfectione naturae divinae sequuntur
poten-

potentia naturae est ipsa Divina potentia & virtus; Divina autem potentia est ipsissima Dei essentia, ergo sicut haec est necessaria & immutabilis, ita & leges naturae necessariae & immutabiles erunt. * R. Nimis confidenter haec asserit SPINOSA, minime vero probat. Equidem leges physicae datae sunt a Deo, sed libere datae sunt adeo, ut alias huic rerum universitati praestituere potuisset, quin ex his imperfectionis quidpiam in Deum redundasset, quare haec decreta ex necessitate & perfectione essentiae divinae fluere, negamus ac pernegamus. Aut, si malit, impius didascalus ostendat, qualis inter infinitam Dei perfectionem & has determinate leges connexio, aut necessitudo sit. (§§.V.XXI.) Alterum, quod SPINOSA verbose amplificat, contra elementa sanae Philosophiae aequè impingit. Negari quidem nequit, potentiam divinam pro statu reali esse ejus essentiam, sed quid inde consequitur? an forte, quia haec potentia est aeterna, illimitata, infinita, non poterit pro suo objecto habere aliquid finitum, limitatum & in tempore existens? aut, quod ab hac potentia producitur, non poterit esse contingens? Potentiam vero naturae cum potentia divini Numinis fane Philosophorum confundere nemo audet, nisi SPINOSA quidam, aut qui ad eandem cum illo temeritatem ac impietatem prolapsus fuerit.

* *Tract. theol. pol. c. 6.*

XXII.

Mutatis naturae legibus, non sequitur, etiam mutari Deum.

Si leges Physicae mutantur, regeant miraculorum hostes, ergo sequitur Deum in decretis suis mutabilem esse, utpote qui novum effectum ponit in tempore, aut modo de re antea occulta cogitat, aliquid modo vult, quod ante non voluit. R. Omnis, siqua est hujus objectiunculae difficultas disparet, si, quae de hoc rite disputat sanior Theologia, nobiscum cogitemus, scilicet quod haec omnia jam ab aeterno, licet non pro aeterno, mente complexus fuerit Deus. Nam eadem simplicissima voluntas, quae hanc rerum seriem legesque ab aeterno decrevit, simul etiam statuit pro hoc vel illo tempore, in his vel illis adjunctis, earum suspensionem, quod breviter & acute complectitur Theologorum maximus AUGUSTINUS, dum ait: *opera mutat Deus, consilia non mutat.* Aut forte non eodem jure dicere quis posset, Deum subisse internam mutationem, ut qui mundi conditor esse coeperit, cum antea non esset. At quis ita somniet? illud voluntatis decretum, quo mundus effectus est, ut recte in hunc sensum loquitur cl. P. MAKO, non tempore aliquo accessit Deo, sed eadem plane ratione ex omni retro aeternitate fuit in eodem, qua tunc, dum esse mundus reapse coepit: ac proinde Deo intus accessit nihil. Decrevit scilicet ex aeternitate, ut designato tempore mundus initium caperet, quemadmodum decrevit, ut Homerus & Virgilius in hanc lucem venirent; sed

sed hic serius ac ille; neque id decernere unquam incepit, tametsi alius post alium tanta annorum intercapedine esse coeperit. * Quare luculenter satis dispicimus, nullam in Deo sequi voluntatum successionem aut immutationem.

* Confer laudatam introductionem loc. cit. item cosmol. P. MAK O Cap. II. Schol. 2. Qui vero refellendis in hac materia sophismatis delectatur, adeat P E R E R I U M Lib. 15. de commun. Princ. nobis in enodandis Theistarum inaniis operam porro ponere nec libet, nec licet.

XXIII.

At certe Deus nihil agit sine ratione sufficiente, quae vero ratio sufficiens ipsum moveat ad corrigendum aut turbandum opus suum? num forte, dum mundum rerumque in eo seriem ordinavit, aliqua adjuncta non vidit, atque errorem dein miraculo in tempore emendat? R. Ipsa Dei voluntas summa sibi ratio est. Dum vero contra ordinem naturae agit & miraculum patrat, habet fines altissimos sibi soli cognitos, in horum vero arcanorum consilium intimum nos homulos admittere non debet, ipsum proin sine ratione sufficiente aliquid moliri, aut agere nemo dicet, nisi ipse forte sine ratione sit. Hi enim ipsi fines altissimi sunt, qui ipsum movent, ut potentiam suam ostendat, & contra ordinarium naturae cursum ejusdemque vires agat, quod dum facit, nullum operi defectum inducit, sed pro summo suo, quod
in

*Deus, dum
miraculum
patrat, ha-
bet fines al-
tissimos.*

in res omnes habet, dominio, quosdam effectus naturae imperio veluti subtrahit, sibi que ad fines providentiae suae notos reservat. Quam longissime autem absit, ut cum fanaticis dicamus, Deum ideo legibus a se constitutis derogare, quod in hac rerum serie quaedam male, aut improvide constituta sint, quae manu artificis emendante aut corrigente egeant, aut quod non omnia adjuncta praeviderit. Vidit ille omnia, & libere voluit totum naturae ordinem & ejus subin suspensionem. (§. XXII.) Quod autem effectum, quem per aliam ab aeterno causarum naturalium dispositionem, via prorsus ordinaria, consequi potuisset, per aliam non ordinariam obtineri velit, sapientissimae ejus providentiae adeo non repugnat, ut potius hac ratione divina bonitas, rerum creatarum cura, aliaeque perfectiones pulchrius inde resplendeant. Certe experientia constat, homines effectibus insolitis multo magis, quam iis, qui sunt obvii & secundum naturae cursum ac ordinem contingunt, ad laudes supremi Numinis ejusque perfectiones tum admirandas, tum praedicandas stimulari. * Non itaque video, quid sit, cur Theistae miraculis a Deo factis tantopere obstrepant & non ineffabilem potius Dei amorem, potentiam, providentiam grato animo recolant ac revereantur.

* Unde, meo quidem judicio, recte advertit sedulus *STORCHENAVIUS*, cl. *WOLFFIUM* virum caetera eruditissimum, gravissimum in errorem lapsum esse, cum contendit, miraculum a divina quidem

dem potentia, non autem a sapientia proficisci posse, ac mundum, in quo omnia naturaliter eveniant, verum esse sapientiae opus, multoque meliorem eo, in quo multa miracula patrentur. Vide vernünftige Gedanken von Gott, der Welt, und der Seele des Menschen §§. 1039-43.

XXIV.

Cum aliter non possunt, ad quam nescio, in- *Occultus*
cognitam naturae seriem ac ordinem dilabuntur. *naturae or-*
Forte, inquiunt, existit occultus quidam naturae *do Rousseau-*
ordo, qui labente tempore se evolvat, interim *vii.*
juxta eundem effectus insoliti, quos in miraculis habuimus, hactenus evenerunt. [Respondeo, Forte etiam non existit. Interim, qui ita cum R O U S-
S E A V I O hariolantur, videant, quam inextricabili labyrintho improvide se committant, missis aliis juvat audire S T O R C H E N A V I U M contra incognitum hunc ordinem ita differentem: *si* ignotus ille ordo, quo argumento extare comprobabitur? eritne ille diversus a conspicuo hoc totius mundi corporei ordine, an idem cum eo? *si* idem: quomodo incognitus: *si* diversus: an etiam oppositus? at repugnat utique, ut eodem tempore, in eodem mundo duo ordines inter se pugnantes obtineant; *si* autem non oppositus, tum cum noto nobis ordine congruet; quid igitur? an nihilominus effectus secundum illum evenientes huic repugnabunt? an non potius huic quoque conformabuntur? ad haec de ordine incognito

gnito & forte nullibi, nisi in cerebro Philosophi
cujusdam fanatici existente quid statuere, aut
quid divinare possumus? Interim tamen innotuit
Prophetis, Apostolis aliisque viris pietatis & fan-
ctitatis fama conspicuis, dum ordinis hujus effe-
ctus certo cognoverunt, eos praedixerunt, eorum-
que praedictionibus eventus omnes responderunt.
Quare, quicumque demum incognitus ille ordo sit,
erit idem cum eo, qui in praesentia obtinet, cui
ob fines altissimos sibi que soli cognitos, si vult,
derogare potest, & etiam derogat Deus.

XXV.

*Miraculo-
rum verita-
ti non obest,
quod vires
omnes natu-
rae cognitae
non habea-
mus.*

Debile porro est nervisque caret argumentum,
quod a debilitate humani intellectus petunt, dum
dicunt: naturae ordinem omnesque ejus leges non
fatis perspicimus, quid vero vires naturae univer-
sae valeant, quid non valeant, ignoramus; horum
tamen notitia necesse foret, ut de miraculo abso-
lute pronuntiemus. R. Equidem naturae vires
quousque se exporrigant, certo statuere & quasi
digito aut baculo monstrare non possumus, inte-
rim certo constat, universae naturae, earumque
rerum, in quibus miracula fiunt, vim esse certis
limitibus definitam, ac proin eventus, qui virtu-
tem agendi postulant infinitam, a vi creata proce-
dere non posse. Constat, leges motuum esse inva-
riatas & constantes, adeo ut eadem causae eodem
modo applicatae eundem effectum habeant, iisdem
muta-

mutatis, effectum mutant, aut plane non habeant. Constat, nec ab homine decem v. g. millia pondo bajulari, nec ignis vehementiam sine detrimento ferri posse. Siquis vero tantum pondus ferat, aut in medio ignis incolumis diu maneat, id contra naturae ordinem fieri omnibus, opinor, liquet. Itaque ad iudicium de miraculo formandum non requiritur, ut universae naturae vires omnes cognitae habeamus, sed sufficit, quod sciamus, vim agendi naturae esse limitatam, vel cum dentur miracula quoad modum, quae in se totius naturae vires non exsuperant, satis est, dari certitudinem, quae nos reddat moraliter certos, insolitum huiusmodi effectum, saltem in his adiunctis a viribus creatis effici non posse, id quod abunde sufficit, ut de veritate miraculi absolute pronuntiemus.

CAPUT II.

SOLUS DEUS EST EFFECTOR MIRACULORUM.

XXVI.

Triplicem potissimum eruditorum de miraculis sententiam esse, intelligo. Quidam omnia miracula explodunt, atque incognitas naturae leges pro miraculis venditant, adferentes, fraudulentos homines, ut plebem in officio continerent, ea, quae ex necessariis naturae legibus sequuntur,
Dei

Dei omnipotentis nutui & voluntati adscripsisse, * in qua quidem opinione porro refellenda non immoramur. Alii putant, veri nominis miracula, non solum a Deo, sed & ab angelis bonis & malis patrari posse; Deum quidem & genios bonos ad veritatem salutarem probandam atque confirmandam miracula facere; malos vero genios, errores ac superstitionem editis portentis stabilire. ** Tertia tandem sententia eorum est, qui soli Deo tanquam supremo rerum creatarum Domino potentiam miracula patrandi tribuunt, caetera, quae pro miraculis habentur, vel a causis occultis, sed naturalibus effici, vel ab impostoribus effingi. In eandem sententiam concedimus & ipsi firmissimisque argumentis evincere conamur, solum Deum esse effectorem miraculorum. Cum enim miraculum sit effectus, cujus ratio sufficiens in vi ad universam naturam pertinente non continetur: recte conficiemus, si quando miraculum patratur, illud patrandum esse ab ente, quod a mundo rebusque in eo contentis plane diversum est, & quod illud? nisi solus Deus, qui est ens independens, aeternum, immensum, infinite potens, sapiens, liberum, bonum, justum, verbo: perfectissimum, cujus imperio omnia subsunt, ipsaque etiam elementa ad nutum famulantur.

* Ita ineptit SPINOSA, & post eum alii, confer cap. III. part. I. ** In hac sententia plures versantur, quos inter eminent LOKIUS, CLARKIUS,

KIUS, CLERICUS alique, *** *Eandem amplexi sunt Theologi praestantissimi ferme omnes. Ad haec etiam vide libellum de miraculis auctore PHILE LEVTHERO Helvetio, ubi de miraculis in genere differit. Dum de miraculis SS. Dominici, Francisci, Ignatii scribit, vir bonus sinistris animi affectibus contra verum & decorum nimium quantum abripitur, & ineptias ineptiis neſtere non veretur. Forte ideo reticet suum nomen, quia eum partus sui maximam partem fabulosi ac monſtroſi pudor ſubit.*

XXVII.

Non eſt, cur veritatem hanc longiori periodo demonſtrem. Vel enim ſunt miracula primae claſſis & quoad ſubſtantiam, vel ſecundae & quoad modum. (§. IX.) In utroque caſu, Deum ſolum utpote ſupremum naturae univerſae dominum, eorundem auctorem reveremur. De miraculis quidem primae claſſis, quia ſunt effectus, univerſis naturae viribus omni tempore majores, ſatis certum eſt, quod a cauſa increata ac infinita, quae ſolus Deus eſt, efficiantur. Superſunt igitur miracula quoad modum. At vero in his etiam effectus, qui licet alias in naturae viribus rationem ſufficientem exiſtendi habere poſſent, in his tamen adjunctis a ſolo Deo ſunt, qui effectum, quem etiam per cauſas naturales conſequi poſſet, ſine illarum auxilio pro hoc caſu particulari conſequi vult. Sic naturali medicinae virtute vulnus quoddam lethale ſaepe numero certis temporum intervallis ſanari ſolet: At idem vulnus, ſi momento ſanctur, nulla

Unde miracula tam quoadmodum ſunt a Deo.

medicina adhibita, quis neget, sanationem esse a solo Deo? Equidem in miraculis etiam causa creata subin agit, sed agit secundum legem extraordinariam pro singulari hoc casu praestitutam, agit, sed ad nutum & jussionem Dei, qui solus fancitam a se legem relaxare, mutare, novamque sancire potest, agit, at non ut causa vere efficiens & physica, sed ut instrumentum, cujus ministerio utitur Deus, qui solus causa princeps & verus miraculorum effector audit.

XXVIII.

*Producitur
sine inser-
ventu cau-
sarum crea-
tarum.*

Ne dicas: causa finita habet vires producendo miraculo, utpote effectui finito, pares & cum proportionem accommodatas: modus vero miraculi nihil addit, quod auxiliis naturalibus obtineri non possit, V. G. quod sanationes fiant & quod repente fiant, talia saepe praestitit natura & humana industria, aut naturalis spiritus Angelici potestas. R. Miraculum, ex saepe dictis, non continetur intra limites potentiae finitae, quibus Deus omnium conditor ejus vim activam circumscripsit. Esto enim effectus in miraculo sit finitus, veluti vita mortuo reddita aliquid finitum & physicum est atque in sensus incurrens: finitus tamen non erit quoad modum in eo situm, quod is producat sine interven-
tu causarum secundarum, adeoque a potentia suprema & infinita, quae absque illarum auxilio agere in materiam potest. Modus etiam aliquid addit,
quod

quod erat alterum, atque in hac quaestione praecipua consideratione dignum. Quod enim subito, solo nutu & imperio vocis quodvis morbi genus fugetur, annon vires universae naturae creatae excedit? Cum interim in iis, quae interdum natura, vel humana industria eveniunt, certum sit, inter actionem eorum & effectum adesse aliquam proportionem saltem inchoatam, quam porro investigare, ac penitus discutere ad Physicam artemque salutarem pertinet. Quid possint, quid non possint Angeli supra vires naturae corporeae, num miracula saltem impropria efficere valeant, a multis tam curiose, quam operose quaesitum & disputatum fuit. Nos ne in materia tam critica intempestive quidpiam statuere videamur, ex optimis auctoribus utriusque opinionis placita capite mox sequenti referemus.

XXIX.

Quae cum ita sint, illud opinor, ex doctrina haecenus tradita corollarii loco liquido consequitur, miraculo tanquam vivae Dei voci non temere obstrependum, sed auscultandum esse. Est enim illud loquela & testimonium Dei ad homines, sicut enim, referente S. AUGUSTINO, humana consuetudo verbis: ita Divina potentia factis loquitur. Contingere proin nequaquam potest, ut miraculum patretur iis in adjunctis, in quibus spectatores secundum omnes humanae prudentiae leges

*Miraculo
non temere
obstrependum.*

ad falsam doctrinam amplectendam inducerentur: Id enim repugnaret Dei *Veracitati*: esset enim erroris testis & causa principalis, cum miraculum veluti divinitatis sigillum & testimonium recognoscitur: Repugnaret *Bonitati*; Deus enim in hypothesis, qua novit homines non posse non recognoscere vocem loquentis Dei, eosdem quasi invitos in errorem induceret. Repugnaret *Sapientiae*, quae sibi ipsi non mentitur, quaeque miraculum elegit ac ordinavit, ut esset veritatis signum, atque ad veritatem a falsitate discernendam potissimum inserviret. Repugnaret *Providentiae* & *curae* pro cujusque salute hominis, qua enim ratione haec cum errore & deceptione per miraculum inducta conciliari poterit? * Stat igitur sua miraculis fides & autoritas, & si ipsius naturae consideratione ad cognitionem Dei progredimur, multo magis, ex prodigio in naturae cursu invento, ad Deum, summum naturae dominum, sine erroris aut deceptionis periculo, mentem animumque elevamus.

* Confer. I. *Introductionem in scripturam sacram* p. III. *sect. I. quaestione III. an ejusmodi miraculum habeat vim probandi in materia religionis.* II. *Citatam supra veram religionem contra omnis generis incredulos vindicatam* III. Herrn JACOB SEEXES Abhandlung von Wunderwerken oder Beweis, daß der Teufel zur Bestätigung eines Irrthums keine Wunderwerk verrichten könne.

CAPUT III.

*An & quid Genii sive boni, sive mali circa
miracula possint.*

XXX.

Praemissis atque a sana Philosophia stabilitis, *Nec bonus
quae supra de natura miraculi naturaeque legibus nec malus
constituimus, nemo, opinor, erit, qui in dubium genius po-
porro facile vocabit, miraculum esse opus solius test facere
Dei. Ipse enim est supremus conditor, Ipse so- miraculum.*
lus obtinet rerum omnium dominium, Ipse eodem
hoc dominio usus, leges naturae, ejus ordinem ac
cursum constituit. Quare ipsius etiam solius erit,
decretis a se legibus derogare. Quod ne speciosum
magis, quam verius a me dictum, intelligas: velim
tecum ipse cogites, nihil esse tam divinum, quam
naturae cursum suspendere, aut pro arbitrio in-
flectere, quam valetudinem ac vires inter homines
dividere, quam tempestatibus aeris praesidere,
regnorum fata sustinere, vel inclinare? Concede, haec
omnia etiam posse quemcunque genium sive bonum,
sive malum, quid demum erit, quod Deo proprium re-
servasti? Equidem vires geniorum sive bonorum, sive
malorum metiri circulo nec volumus, nec possu-
mus; interim cum miraculum, si patrandum est,
ab ente a mundo plane diverso patrari debeat,
(§XXVI.) pronum erit colligere, penes nullum ge-
nium sive bonum sive malum, esse virtutem leges
naturae immutandi. Quid enim, ipsi etiam genii

ad hunc mundum totumque hoc universum pertinent, nec viribus gaudent, quae universae naturae vires excedunt. Demus igitur solum Deum aliquid posse, quod fateamur, naturam universam, atque adeo etiam angelicam moliri non posse.

XXXI.

Non bonus.

Complura quidem miracula recensentur, quae pro veris aestimatione hominum habentur, licet opera bonorum angelorum evenire potuisse, nemo facile negaverit. Non attinet id longius facere, cum plenae sint sacrae paginae, atque id ipsum etiam historiarum tabulae testentur. Nam Deus angelicam inter & humanam naturam ordinem quandam constituit, vi cuius, licet illa multo dignior ac sublimior sit, certa beneficia per angelos hominibus praestari pro sua benignitate voluit. Sed quis non intelligit? bonos angelos nunquam se immiscere rebus humanis ac sensibilibus praeter ordinem naturae consuetum, nisi a Deo speciatim ad id muneris mittantur. Quodsi jam per operationes extraordinarias in cursu naturae ordinario quidpiam illorum opera varietur, fieri id nequit nisi volente ac iubente Deo, easdemque, quas ipse sancivit, leges atque ordinem relaxante. * Quare operationes illae, quae praeter ordinarias providentiae divinae leges per bonos Angelos effectae perhibentur, procedunt a Deo, tanquam causa principe, ad

ad genios vero bonos , tanquam administratorios spiritus referuntur. Angelus proin bonus rem insolitam , & quae vires humanas superat , subin efficere potest , verum autem miraculum efficere non potest.

* *STATTLER Cosmolog. Sect. II. Cap. III. de perfectione , ordine & natura mundi. §. 292.*

XXXII.

Minus adhuc putem a sapientissimo conditore virtutem , miracula patrandi , concessam esse daemoni , humani generis callido praestigiatori , juratoque hosti. Certe divinus opifex sapientiae suae & potentiae opera , manu gubernatrice destituere , & caeco cuidam fato sine nominis sui injuria objicere non potest ; qua igitur ratione fieri dicam , Deum in naturam a se sapientissime constitutam potestatem dedisse , aut dare etiam potuisse daemoni , huic licentiam contulisse , naturae habenas libere moderandi , ejus cursum coercendi , ordinem turbandi , legesque suo arbitrio mutandi ac innovandi ? absit , solus Deus naturae ordinem immutando agit , & circa illa , quae facit intelligentia praeprimis & voluntate , id est , providendo agit. Haec Dei providentia *sancta* est , atque in omni ejus opere merito resplendet. Quae vero sanctitas , si in naturae rite administrandae societatem veniret impurus ac mendax spiritus ? si ille inquam , rerum feriem suo arbitratu disponderet suoque consilio fata

Multo minus malus.

hominum temperaret? Dei providentia *justa* est, poenas malefactis, virtutibus sua praemia decernens. Da daemoni gubernacula, quid expectare in hac parte ab eo poteris, qui invidia, fraudibus, dolo agit, atque jam a primis mundi conditi initiis omnis perditionis parens & auctor est. Dei providentia *vera* est, vult haec omnes homines venire ad agnitionem veritatis, hanc miraculis veluti totidem sigillis munit, ac firmat. Trade horum sigillorum potestatem daemoni, nonne virtute sibi concessa abutetur sacrilegus tenebrio ad errorum confirmationem, ad veritatis coelestis oppugnationem divinorumque consiliorum everfionem? Num vero haec esset illa providentia Dei erga res omnes generalis, erga res singulas specialis, erga hominem singularis. * Haecine pervigil illa ac perpes cura, qua res omnes adit, cognoscit totumque naturae regnum sapienter ac provide gubernat? Nemo certe sapientem & reipublicae studiosum regem illum dixerit, qui eodem tempore, quo ipse leges utilissimas rogat, hostes suos pateretur, perniciosas circumferre sententias, populoque viam ad perniciem ac interitum sternere, siquidem his conatibus resistere posset. *** Recte igitur concludimus cum Cl. MOSHEMIO in Cudworthum. *** Non animadvertit CLARKIUS, incredibile omnino, & a ratione aversum videri, Deum qui summa sapientia leges naturae sanxit & rogavit, inferioribus naturis tantum virium largitum esse, ut, si ve-

si velint, legibus illis modum queant ponere. Certe nulli sapientiam & providentiam suam probaturus esset rex ille, qui ministris suis facultatem daret, leges magna cura excitatas a se ac roboratas pro libitu vel abrogandi, vel impediendi. Neque causae aliquid video, cur de supremo Numine aliter nobis existimandum sit . . . Nimis remotum a divina sapientia & benignitate videtur, ut daemones, quibus odio sunt homines, & divina veritas, potestate, quam acceptam a Deo habent, libere utantur ad consilia divina evertenda, hominesque in vitia & errores inducendos.

* Confer I. praeclarum opus *LEONARDI LESSII* de animorum immortalitate & providentia Dei adversus politicos sui temporis II. disquisitionem philosophicam de providentia Dei Heidelbergae typis datam 1765. III. Dissertationem de Deo providente ac revelante contra varios hujus saeculi incredulos adornatam.

** Vide I. ex cl. *ALPHONSI TURRETTINI* dissertationibus VII. & XV, quae est apologetica V. pro veritate religionis christianae. *JACOBI SERCES* mox laudatum librum. III. *BENEDICTI STATTLER* Cosmologiam loc. cit. IV. Ex reflexionibus philosophicis in varias recentiorum quorundam opiniones reflexionem VII. §. 8. *** *Syst. intell. c. 5. §. 1. §. 36.*

XXXIII.

Equidem haec, ut ego quidem existimem, *An & quid possit daemon circa miracula respectiva.* videntur satis certa; sed acrior, hoc praesertim saeculo, novitatis avido, inter eruditos contentio
 C 5 fer-

fervet, utrum non omnis vis ac virtus neganda sit spiritibus, qua ipsi, utpote sagaciores ac validiores hominibus, multa efficere queant, quae in se quidem naturae legibus consentanea sunt, sed, cum sensuum nostrorum aciem, atque etiam vim imaginandi effugiant, legibus naturae adversari, & quandam miraculi speciem prae se ferre aestimantur. Dissident hic inter se quam maxime eruditi, atque in duas potissimum partes omnem eorum opinionem abire video. Alii spiritibus virtutem patrandi miracula, ut vocant *respectiva*, tribuunt: * hanc protestatem iis adimunt alii, & omnia sine discrimine ad commenta & fabulas vulgi abjiciunt, quae de miris geniorum operationibus in historiarum monumentis referuntur. ** Pro utraque sententia militant auctores, & dicuntur tam multa tam varia, ut denique quid dicendum, palam edicere vereantur ipsi. Quare ne in re tam ancipiti nostra animi sensa invitis obtrudere velle videamur, utriusque partis momenta ea brevitate animique sinceritate ex aliorum scriptis huc transcribam, ut opinionis utriusque controversiam benevolo lectori, veluti in compendio, exhibeam, quam vero in partem se inclinet, ipsi liberum relinquam.

* *Primam sententiam tenet LEIBNITIUS, CUDWORTHUS, MARTIN. DELRIO, MOSHEMIUS, ADAM OSIANDER* dissert. de miraculis, quaestione, quid de diaboli operibus stupendis sit dicendum. Et novissime auctor quidam anonymus. Deni-

Denique doctores Theologi passim omnes. Etiam hoc loco confer, das Sendschreiben eines altgläubigen Theologen bey dem Zauberfluß an einen Freund einen Philosophen nächst bey dem Donaustrom wider sieben abentheurliche Sätze in der Geister-Lehre dieses aufgekärten Jahrhunderts 1770. ** *Secundam amplectuntur ALPHONSUS TURRETINUS dissertatione de veritate Religionis, SAMUEL WERNFELSIUS disquisitione de miracul. ARNOLDUS NOLTENIUS edita peculiari dissertatione Francofurti ad Viadrum. JACOBUS SERCES in citato jam supra singulari libro, SCIPIO MAFFEUS, STERZINGERUS Academiae Boicae socius, CAUZIUS, & larvatus quidam ARDOINO UBBIDENTE DELL'OSA, vero nomine P. JORDANUS SIMON Ordinis S. Augustini. videatur Weltbetrügendes Nichts. Item Richtigkeit der Hexerey und Zauberkunst denique scripta varia, quae hac occasione in Bavaria. typis excusa sunt.*

XXXIV.

Opinionem priorem teste MOSHEMIO, *Doctrina* omnium acerrime defendit CUDWORTHUS, *Cudworthi*, *Doctrina* cujus doctrinam hoc ordine refert: * Negat vir doctissimus (Cudworthus) tantas esse malorum geniorum vires, ut vera possint edere miracula, . . . concedit autem fieri ab iis posse multa, quae nobis videantur miracula, & hominum omnium facultates excedant. Neque est (subdit) inter Philosophos & Theologos aliquis, qui hac de re dubitationem unquam commoverit; distinguunt contra

tra omnes inter MIRACULA, & inter MIRABILIA; haec effici posse a geniis affirmant: illa negant. Addit vir eximius: hac potestate uti non posse pro libitu & arbitrato inter homines cacodaemonem, praesertim cum res agitur verae religionis: sed tum tantum, cum Deus id patiatur: permittere autem id Deum non aliter, quam cum aut explorare velit hominum erga se voluntatem, aut populos, qui lucem veritatis diu spreverant & contempserant, justissimis poenis afficere & in errorum servitutem tradere. Atque superius quidem, si facere velit, non sinere supremum Numen, ut ad aliorum dogmatum confirmationem miracula (intellige illa mirabilia) patret, quam eorum, quorum turpitudinem simplicissimus quilibet statim perspicere valeat. Spiritus multa posse, quae nobis portenta & mirabilia videntur, etiam ex eo hujus sententiae patroni consequi non incongrue volunt, quod spiritus vi agendi, ut caeterae substantiae, a Deo sint praediti, & quod intellectus perspicacia singulari polleant, minime vero, ut animae humanae in operando a materia dependeant, suisque in actionibus, molesta corporis compage impediantur. Addunt dein quam plurima tum ex historia, tum ex ipsis sacris paginis testimonia, in quibus vel ipsius cacodaemonis, vel ejus ministrorum miracula commemorantur. At vero isthaec, ut de fraudibus solum, dolis ac fallaciis inimicorum veritatis interpretentur, constat, quam vim faciant sacris literis,

teris, quae latibula & effugia quaerant, & ad quas contorfiones & violentas interpretationes evagentur.

XXXV.

Rei hujus videamus exemplum, quod sit unum adinstar omnium. Magi, ajunt, Aegyptiaci virgas in colubrum verterunt: . quid ad haec adversarii? praeparatos à magis jam antea fuisse illos colubros inquiunt. *Vocatis*, scribit FRANC. DE CAUZ in suo eruditissimo opere de cultibus magicis, a Pharaone sapientibus & maleficis, quibus, quod jam Moysis miraculum renuntiatum fuisset, facile fuit serpentibus, (his namque venenum adimere populis orientalibus cognitum erat) se munire, & dexteritate manuum obiectisve quibusdam larvis eadem simulare . . . Equidem de opera daemonis nihil dicitur, num vero astutia, aut dolus intervenientis spiritus excluditur? Sed demus, ipsos serpentes aliquot praeparasse antea & in sinu absconditos tenuisse, quomodo aquam fluminis in sanguinem convertere? ingentem ranarum multitudinem tam brevi tempore colligere, & occultare & tanta dexteritate in omnem circa regionem dispergere, quin PHARAO in fraudis hujus dolive cognitionem perveniret? Cur non eadem ratione cyniphes educere potuerunt? Annon ipsi suam imbecillitatem & impotentiam cognoverunt, potentiam vero supremi Numinis professi sunt: *digitus Dei*
est

*est hic? juvat hic denuo audire celeberrimus Moshe-
mum. Si astu egissent omnia magi: Moyses &
sibi, & causae, quam tuebatur, Dei haud me-
lius consulere potuisset, quam si fraudulentis &
callidis hominibus istis speciem suam detraxisset,
arcanaque eorum scelera & flagitia Pharaoni Ae-
gyptiisque omnibus aperuisset. Ita omnis ceci-
disset hujus generis auctoritas; Aegyptus perspe-
ctis magorum fraudibus, nec religionem amplius,
nec rem publicam tam sceleratae credidisset fami-
liae, novis denique saepius repetitis miraculis ad
flectendam Pharaonis mentem haud fortassis opus
fuiisset. Hoc ergo cum minime Dei hic legatus fe-
cerit, sed multitudine miraculorum potius regis
animum expugnaverit, effici hinc posse putem, non
tam dolis, quam auxilio daemonum armatos ad
certamen cum Moyse magos processisse . . . Ipsa
dein magorum miracula non sunt talia, ut leges
naturae evertant, aut commode a genio quodam
feri nequeant. . . . Adstiterunt meo judicio dae-
mones quidam hominibus his, & sublatis repente ba-
culis serpentes, quorum ingens erat in Aegypto
copia, in medium projecerunt.*

XXXVI.

Illud etiam huic opinioni videtur patrocinari,
quod haec congruat cum illa doctrina Veterum fa-
tis fundata, quae daemones quorundam oraculo-
rum

rum auctores semper habuit; * imo adversae partis patroni, cum aliter non possunt, in explicandis id genus eventibus ad praestigias, fraudes ac illusiones intervenientis daemonis saepissime recurrunt. Atque hoc ipsum etiam satis innuere videtur eruditissimus CAUZIUS ** cum ait: *Separandae ab hac quaestione sunt tentationes & illusiones diaboli, detentiones in erroribus idololatricis, quin imo tempore adventus Christi, & post eum ad demonstrandum in omnes spiritus dominatum a divino numine admissae obsessiones daemoniacae. Et rursus: *** quid igitur de daemonis potestate dicemus? possumus admittere illusiones ab eo factas idololatriis cum S. Athanasio. jam vero si Daemon hominem tentet: si illudat: si in idololatria detineat, quid est, quod prohibeat, quominus variis artibus & fraudibus agat, vique naturali etiam ea exhibeat, quae nobis daemonis vires artesque ignorantibus miracula videntur? Dein vero, quid illae daemonum praestigiae & illusiones sunt? CLERICUS duplici illas modo intelligi posse ait; **** a quibusdam ita intelliguntur, quasi cacodaemones, quod nusquam est, quasi esset sensibus objiciant, ut domus v. g. ibi videatur esse, ubi nulla est. Sed, ut hoc fiat, aut cerebrum spectantium movent, ut solet moveri, quando obversatur domus, aut in aere domus speciem quandam, quae oculos spectantium percellat, exstruunt . . . Praestigiae ab aliis dicuntur artes*
quae-

quaedam in sola dexteritate sitae; quales sunt agyrtarum, qui manuum dexteritate, motu celerissimo portenta quaedam vulgo edere videntur. Quae cum ita sint, quidquid ipsi praestigiarum nomine intelligant, annon veram aliquam actionem occulte daemone indulgent, quam aperte negare & non sine strepitu ei adimere contendunt? *****

* Quidquid contra hujus opinionis fundamenta dixerit Cl. de FONTENELLE confer. Auserlessene Schrifften von mehr als einer Welt, und Historie der heidnischen Orakel an das Licht gestellet von E H N J S E D P H G O E Z S E H E D E N ** De cult. mag. l. I. C. 5. §. 180. *** ibidem §. 186, **** Pneum. S. 2. C. 4. n. 11. ***** Confer dissert. Theolog. de miraculis auctore ADAM. OSIANDRO quaestione supra jam cit.

XXXVII.

*Mirabilia
sunt ludi ac
fraudes
agyrtarum.*

Altera opinio est eorum, qui Philosophico naturae saeculi ingenio excitati, generatim haec omnia negant, & calliditati, fraudibus ac dolis hominum adscribunt, quae de geniis malis, eorumque operationibus mirabilibus enarrantur. Argumenti loco texunt longam periodum praestigiarum ac errorum, quibus homines male creduli fuerunt turpiter decepti. At vero his opponunt, quae celeberrimus MOSHEMIUS de veterum oraculis in Cudworthum sedulo adnotavit. * Si vel sexcenta docuero oracula hominum calliditate atque dolis esse edita: haud tamen id argumento esse poterit, reliqua

liquā oracula ejusdem esse generis, nisi antea luculentis planum faciam rationibus, fieri nullo modo posse, ut daemones vel per ministros suos, vel alio modo de rebus futuris homines erudiant. Ita fane est. Nam daemonem in magicos veterum ritus se immiscuisse quivis sibi facile persuadebit, si considerat, quod ipsum eorum cultum sibi vindicarit, ad superstitionem eos induxerit, gentesque, ipso testante CAUZIO, in idolomaniae tenebris detinuerit.

* Syst. intell. c. 5. §. I. §. 89. n. 5.

XXXVIII.

At vero contra Dei providentiam pugnare dicunt, si Deus optimus omnium parens homines fraudibus daemonum misere circumveniri sineret. Dein vero desiderium hominis improbi num erit motivum, aut ratio sufficiens, ut Deus potestatem faciat daemoni, famulam eidem operam impendendi? Negant adversarii, desiderium hominis scelerati esse rationem sufficientem. Dum Deus admittit, genios malos sua obsequia praestare homini, habet ille fines reconditos suisque perfectionibus, maxime convenientes, quos profunda mentis inclinatione revereri debemus, curiosius perscrutari non possumus. Si summae ejus providentiae, aut bonitati non repugnat, quod amplas provincias, integra regna ac nationes maximamque generis humani partem daemon in idololatria suis deceptioni-

Annon repugnant daemones praestigiae providentiae?

nibus detinuerit, cur ejus bonitati injuriosum sit, si ex recondito suo consilio finat, ut homines per daemonum praestigias, fraudes ac dolos subin deludantur. Nunquid permittit Deus, ut homines per homines, puta, per ariolos, magos & sacrificulos circumveniantur & quis unquam dixit, inde in Deum, aut ejus providam gubernationem labeculam aliquam redundasse? nimirum Deus sapientissimus conditor humani generis dedit homini rationis adminiculum, qua, ut fraudes hominum ac dolos detegere, seque a circulatorum sycophantiis tueri potest; ita etiam eodem rationis lumine praelucente, ludos ac illusiones daemonis advertere, & si velit, deludere potest. * At longiores sumus, quare missis daemonum & circumscriptorum dolis ac praestigiis, characteres genuinos investigemus, quibus miracula 1. a fabulis vulgi 2. a fraudulentorum hominum deceptionibus 3. a quolibet effectu naturali genii tum boni, tum mali rite discernamus. **

* Consuli porro potest auctor, qui suppresso suo nomine latere voluit, vid. Vorgängiger Versuch zu Erwürkung eines Vertrags zwischen den in dem Bisherigen Hexeren: Kriege verwickelten Gelehrten. ** Quod ad has notas generatim attinet, non sentio cum cl. MOSHEMIO, in Cudworth. c. 5. s. 1. §. 36. not. 1. qui eas rudissimorum quorumque hominum captui accommodatas esse oportere, contendit; cum enim ad has insignis rerum physicarum peritia requiritur, vulgus autem harum cognitione destituitur, rudes eas discernere non possunt. Itaque isti muneri suo satisfaciunt, si viros pios ac doctos consulant, suum judicium judicio eorum, quorum cura in munere pastoris ad eos pertinet, submittant, seque ab iisdem gubernari sinant.

PARS II.

P A R S III.

CRITERIA MIRACULORUM.

CAPUT I.

Criterionum discernendi miraculum a fabulis vulgi.

XXXIX.

Si unquam alias in hac potissimum materia caute incedere oportet, ne cum plebe nimis credula omnia sine discrimine in miraculis habeamus: *Quid criterium?* Profecto aequae errant, qui nihil, quam qui omnia credunt. Quare Philosophus sedulo inquirat in characteres genuinae veritatis, qui sunt notae, quibus miraculum verum ab effectu solum mirabili & speciem aliquam miraculi mentiente certitudine morali discerni potest.

XXXX.

Multae in hoc genere deceptiones ac errores sunt, qui suam originem ducunt a rumoribus vulgi nimis creduli. *Canones contra fabulas vulgi.* Contingere enim potest, ac etiam solet, ut effectus mirabilis, de quo quaeritur, num inter miracula censeretur, re ipsa non extet, sed obscuris ac incertis solum rumoribus vulgi confictus sit, & cum fama eundo crescit, aliquam vel veritatis, vel probabilitatis speciem induat. Verum hisce erroribus sana critica occurrit. Cum enim eventum revera contigisse, non nisi ope usuque sen-

suum, vel testimonio hominum constare possit: recte hic in subsidium vocamus canones, quos Logica critica suppeditat, nimirum si res, quae dicuntur, sint insolitae multumque habeant admirabilitatis, videndum, an a multis iisque & cautis & spectatae fidei auctoribus profisciscantur. Permagis item interest dispicere, utrum testes nullo partium studio, nulla adulatione, timore dicendi vera & falsa divulgandi sint abrepti; an testes iurati, aut certe alias fide digni, qui enim fidem vel semel mentiendo prodidit, semper deinceps suspectus haberi debet. An sint oculati, ut vocant, vel auriti, qui suis rem sensibus usurparunt, an coevi aut tales, quorum aetas ab re gesta longo distincta est intervallo, an rerum periti, non nimis creduli, non praejudiciis aut nutricum naeniis imbuti, qui cum ipsi sine examine rei assensum praebent, & decipiuntur, alios etiam decipere falsumque pro vero obtrudere solent. Quare factum, ut illud a vulgi fabulis discernas, sit satis notum, bene testatum atque ad leges criticae rite expensum, de quibus Cl. Cl. MAKO & STORCHENAVIUS in suis commentationibus Philosophicis solide ac erudite scribunt.

XLI.

Per hos canones reddimur certi de factis, quae narrantur.

Unde juxta canones verae criticae reddimur certi, evenisse omnia ea facta, quae de MOYSE Hebraeorum duce referuntur; tum etiam ea, quae a testibus coevis & praesentibus AUGUSTINO, AMBRO.

AMBROSIO, HIERONYMO aliisque narrantur: Per hos inquam, canones mens nostra dirigitur, ne, aut nihil omnino, aut omnia sine discrimine narrantibus credamus. Ex iisdem fontibus vero contemnimus plures fabulas ac fabellas, quae vel credulitate, vel malitia hominum sunt confictae. Sic nullo idoneo teste nititur, atque inter commenta relatum est prodigium ATTII NAVII, qui inspectante TARQUINIO ac populo Romano cotem dicitur novacula discidisse. * Sic explodimus nullaque fide digna censemus facta, quae mirabilia prorsus ac stupenda de APOLLONIO Tyanaeo Philosopho & mago a PHILOSTRATO sophista literis consignata sunt. **

* Idem ex Tullio manifestum est: de natura Deor. L. 3. c. 6.

** Haec fusius tractata lege I. in laudat. dissertat. ALPHONS. TURRETTINI. II. Historia Philosoph. Cl. BRUCKERI. III. Polyhistore MORHOFII IV. Introd. cit. P. HERMANNI GOLDHAGEN. V. in Theolog. dogmatico - polemico - scholastica P. HOLZCLAU dissert. 2. sect. 3. VI. in disquisitione de auth. hum. Heidelbergae impres. p. II. §§. 10 & 11.

XLII.

Totam Apollonii historiam nonnisi Romanensem fabulam esse a Philostrato ingenii ostentandi & principibus gratificandi studio confictam, quo invalescentem Christi fidem fictitio hoc simulacro, cui totam fere Christi vitam accommodavit, sufflaminaret, omnium diligentissime ostendit illm. HUETIUS. Atque id recte quidem; nulla enim Philostrati, nulla eorum, quae habuit, monumentorum autoritas est. Nam JULIA imperatrix

*Apollonii
historia fabulosa.*

ab ignoto quodam chartas, a DAMIDE, ut ferebatur, scriptas accepit; e quibus & nonnullis MAXIMI Aegienfis & MERAGENIS cujusdam commentariis historiam suam Philostratus confarcinavit. Sed undenam constat, Damidem & fide dignum & harum chartarum autorem fuisse? Maximum Aegiensem certe nonnulla tantum ab Apollonio gesta retulisse, MERAGENEM multorum fuisse ignarum, ipse PHILOSTRATUS fatetur. Ad haec scriptores coevi de miraculis APOLLONII filuerunt & solus PHILOSTRATUS, demum centum annis posterior, ea scripsit, quae fabulis, mendaciis, erroribus geographicis, contradictionibus scatent, certisque historiae Romanae monumentis contraria sunt, veluti, id EUSEBIUS caesareensis, PHOTIUS, SCALIGER, BARONIUS, TURRETTINUS aliique testantur.

XLIII.

*Miracula
Apollonii
ridicula.*

Praeterea pleraque miracula Apollonio adscripta tam ridicula & a veritate aliena sunt, ut sua se absurditate fatis refellant. Unum vel alterum in medium protulisse sat erit * V. G. Quod dixerit, sponsam Menippi fuisse daemonem foeminam; & Ephesios peste liberatos esse ob mendicum Apollonio suatore lapidibus obrutum, qui deinde canis fuerit visus. ** Postremum ex historia constat, Apollonium illum non modo nugatorem atque impostorem, sed & virum pessimum fuisse, qui superbia & arrogantia intolerabili praeditus fuit, qui rebus politicis perpetuo se immiscuit, conjurationes ex-

cita-

citavit, publicae pacis perturbator extitit, denique, quod malorum caput erat, crassissimam idololatriam homo reprobus commendavit & confirmavit.

* *HUETIUS* lecta *Philostrati* historia non potuit sibi temperare, quin affirmaret: adde tot fabulas, tot somnia, tam nullius acuminis, tam nullius saporis, ut, cum ea legerem etiam puer, continuo me caperet satietas & fastidium.

** *PHILOSTRATUS* lib. IV. cap. 3.

XLIV.

Illud etiam velim observes, ne miraculum temere confundas cum effectu mirabili, qui a viribus causarum materialium insolito modo concurrentibus subin producitur. Unde veterum credulitate & errore factum fuisse, putem, ut, si quid monstri in lucem veniret, illud continuo prodigii instar haberetur. * Quot non errores etiam erant, illis temporibus minus eruditis, minusque Physicae gnaris circa terrae motus? montes flammivomos? lucem Borealem? aliaque phaenomena, rara & insolita, quae ad meteora extraordinaria causasque naturales pertinebant. ** Ipsi etiam cometae, corpora mundo coaeva, illis nonnisi infausti funerum regnorumque everfionum prodromi erant, ea de causa in coelo conspicui, ut ultricem in firmate virgam, metuendam in nucleo calvariam ostenderent & funesta bellorum incendia nobis praefagirent. Verum id debemus saeculi nostri Physicam mirifice excellentis rerumque naturalium causas curiosius perscrutantis genio, quod inanes isti timores evanuerint. *** Unde Physicae rerumque naturalium pe-

Veterum credulitas in credendis mirabilibus.

ritia probe tinctum esse oportet eum, qui ad miraculum ab effectu mirabili rite discernendum accedit, *** qua quidem cognitione cum vulgus destituitur, quid admirationis habet, quod putidos in errores saepe fuerit turpiter prolapsus.

* Confer Laudat. ALPHONS. TURRETTIN. disert. XV. ** De his aliisque veterum prodigiis eruditissimam dissertationem dedit doctissimus FRERET. *Memoires de Literature de l' Acad. des Inscr. & Bell. Lettr. Tom VI. edit. de la Haye, p. 76.* *** Potest equidem terrificis id genus signis, elato quasi digito, vindicem nobis iram suam intentar Deus; quis vero sibi persuadeat universum, cometas ea de causa in coelo esse positos, ut huiusmodi infaustae legationis munere fungerentur. Vide Philosophiam liberam notis criticis illustratam ex Philosoph. sensuum cap. III. de mundo coelesti reflex. crit. **** Confer HOLLMANNUM in commentatione philosophica de miraculis & genuinis eorum criteriis, cujus epitome actis Lipsiensibus inserta est ad annum 1728. pag. 28.

CAPUT II.

Criterion discernendi miraculum a fraudulentorum hominum deceptionibus.

XLV.

*Apollonius
impostor.*

Advertere etiam sedulo oportet, ut miraculum ab usitatis circumscriptorum fraudibus, dolis ac iis inprimis artibus discernamus, quae a dexteritate manuum, agilitate corporis, occulta quadam notitia aliisque fallaciis pendent. Huc referri aliqua ratione possunt, quae de ALEXANDRO, & AESCULAPII sacerdotibus scriptores memorant. Hujus etiam generis erant curationes, quibus APOLLONIUS tantam apud rudissimam plebeculam miraculorum famam concitavit.

vit. Fuerat nempe impostor ille egregie pro illorum temporum ratione, arte medica imbutus. Progressiones in hac arte potissimum fecerat, cum maximam adolescentiae suae partem in celebri ad Aegas AESCULAPII fano transegit, ejus sacerdotibus familiarissime usus, quorum opera arte medica institutus fuit. Hoc adminiculo instructus, eas orientis regiones peragravit, in quibus cum medicorum penuria esset; ipse curationes quasdam non infelici eventu fecit, easque se virtute thavmaturga facere rudi plebeculae persuasit. Unde tantam sibi famam & auctoritatem comparavit, ut pleraque ejus opera ceu miracula crederent, ipse vero veluti alter Aesculapius, vel Chiron haberetur.

XLVI.

Ejusdem furfuris ac fortis miracula VESPASIANI *Vespasianz miracula falsa.* erant. Nam ex ipsa TACITI narratione liquet, actionem, qua hominem oculorum tabe laborantem & alium manu aegrum sanasse dicitur, merum fuisse ludum, meramque Aegyptiorum adulationem, ut peculiarem numinum favorem & imperium totius orbis VESPASIANO portenderent. Quare cum Alexandrini, gens levis & mendax, VESPASIANO adularentur, unum aut alterum aegrotum jussu Serapidis ad eum adduci curarunt, ut ab eo sanarentur. Verum, cum aegri illi accessissent, tantum abest, ut VESPASIANUS virtutem thavmaturgam sibi inesse sentiret, ut contra illos irriferit, vixque induci potuerit, ut sanationem illam pertentaret. Egregium vero miraculorum opificem, qui nescit ipse, se virtute illa praeditum esse, eosque, qui id ipsi persuadere volunt, irridet! Quid

vero aulici, ut spem futuri miraculi VESPASIANO facerent? Nimirum consuluntur medici, qui respondent, morbos illos ope humana superabiles esse, sed quis non intelligit, iudicium illud miraculi pretium prorsus tollere? Si enim morbi illi ope humana superari poterant, utique non magnum futurum erat miraculum, illos perfanasse. Interim cum Alexandri-
ni nihil omitterent, ut Vespasianum ad hoc opus tentandum excitarent, VESPASIANUS illorum adulationibus elatus, ut ait TACITUS, *cuncta fortunae suae patere ratus, nec quidquam ultra incredibile, laeto ipse vultu, erectaque, quae adstabat, multitudine iussa exequitur. Statim conversa ad usum manus, ac coeco illuxit dies.* Quis vero hic non videat, meram fuisse adulationem & fictos aegrotos facili negotio produci potuisse, ut VESPASIANUS nihil tale cogitans, nec virtutem divinam sibi inesse sentiens, speciem quandam divinitatis hisce miraculis sequeretur.

XLVII.

*Miracula
Aesculapii.*

Miracula AESCULAPIO tributa effectibus mere naturalibus jure accensentur. Nam sacrificuli omnes AESCULAPII artis medicae periti pharmaca supplicibus aegris facile applicabant morborumque subinfectionem callide procurabant. Unde, demonstrata horum prodigiorum inanitate ac falsitate, ARNOBIUS ex ethnico christianus ac scriptor sui aevi praestantissimus inquit: *Beneficia ista rerum sunt, non curantium potestates.* * Imo jactatae hujusmodi sanationes jam tum temporis in suspensionem fraudis adducebantur, adeo

adeo, ut nemo virorum cordatiorum iis fidem haberet, quin laudatus etiam ARNOBIUS sacrificulis palam exprobraret, nunquam a Diis alicui eorum potestatem esse factam, *vel pustulam vel papulam vocis imperio, aut manus contrectatione sanandi.* His accedere fraudes milleque impostorum artes, quibus venales homulos pretio conducebant, ut se Aesculapii ope sanatos publice mentirentur. At vero res per dolos clanculum acta, adeo apud Graecos divulgata fuit, ut putidam hanc sacrificulorum fraudem ARISTOPHANES publice in scenis lepide ac facete exagitaret. **

* *Lib. I. adversus gentes.* ** *In Pluto. action. III. scen. II.*
Idem christiani apud autorem homil. clement. homil. 9. ex-
probant gentibus. Et ORIGENES lib. 3. contra Celsum
graviter confirmat

XLVIII.

Ne sim longior, studio praetermitto, quae LIVIUS identidem, quae interdum HALICARNASSAEUS, POLYBIUS, TACITUS, PLUTARCHUS, CURTIUS alii-
 que commemorant. Nam vel ficta per privatos portenta, vel vani apud populum rumores erant, ut scriptores ipsi satis innunt, qui, dum ea referunt, his ferme formulis utuntur: *Ut fertur, referunt, ajunt, memorant, fama est.* Ipsi, dum de miraculo testantur, inter se non raro diffident, & quod iste de sanato pede refert, ille de manu scribit. Illud tantum hoc loco adhuc monitum volo, hos autores non fundatis vulgi rumoribus nimium tribuisse, eorumque autoritatem in enarrandis miraculis merito suspectam ac dubiam esse. Quare in dijudicandis id genus eventibus maturo examine adjunctorum opus est, & cum fraudes novis fraudibus

*Miracula
 veterum hi-
 storiarum
 merito sus-
 pecta sunt.*

dibus studiosaque calliditate subin contextae sunt, vigilans in omnia attentio, advocatis in subsidium fa-
nae criticae regulis, omnem nebulam dissipabit.

CAPUT. III.

*Criterion miracula discernendi ab effectu
naturali Angeli sive boni, sive mali.*

XLIX.

*Ab effectu
naturali an-
geli boni.*

Cum perspicere fatis non possumus, quousque vires
Angeli boni se exporrigant, quidve ipsae valeant, aut
quid ferre recusent, inficiari non possumus, arduum
ac difficile omnino esse * discernere miraculum ab
eventu naturali, quem bonus Angelus suis viribus &
secundum leges ab autore naturae sibi constitutas
agens, aliquando producere potest. Interim cum cer-
to constet, virtutem operandi Angeli etiam boni esse
limitatam, nec quidquam contra universales naturae
leges moliri posse (§. XXX.), sine erroris periculo con-
cludere tuto poteris, omnem effectum, qui virtutem
agendi postulat infinitam, esse alium ab effectu natu-
rali ab Angelo producto, quippe cujus vires, licet in-
cognitae, certis limitibus circumscribuntur.

* Notamus cum Storchenavio, difficultatem hanc non esse ma-
gnopere curandam, dummodo enim morali certitudine con-
stet, ab hujusmodi actione negotium ac fraudem abesse dae-
monis. Angelus enim bonus seu vi naturali & ut causa prin-
cipalis, seu ex jussione Dei, ut causa ministerialis agat, no-
bis minime imponet. Et si etiam, pergit ille, simili in casu
falsum formaretur judicium & effectus ab Angelo naturali-
ter productus in miraculis haberetur, nullum eo ex errore
damnum, aut incommodum, vel contra cultum Dei, vel con-
tra morum honestatem sanamque doctrinam, vel contra exter-
num reipublicae sive sacrae sive profanae statum enasceretur.
Atque inde ipsa Ecclesia, cum de aliquo in Sanctorum nume-

*rum referendo agitur, miracula, de quibus id genus dubium
oriri posset, tamen in locum legitimae probationis admittit,
quod S. P. BENEDICTUS XIV. testatur de canon:
SS. L. 4. p. 1. c. 6. n. II.*

L.

A malorum etiam geniorum operationibus ut mi-
racula discernant, complures tum ex Theologis, tum
Philosophis integris dissertationibus de miraculorum
genuinis notis seu characteribus tractarunt, inter
quos *efficaciam, durationem, utilitatem, modum ac
finem* potissimum assignarunt. Egregiam in hac sparta
operam navavit Cl. HOLLMANNUS in suo praeclaro
opere de miraculis eorumque genuinis criteriis, quod
suam ab eruditis laudem tulit. Omnis autem viri eru-
ditissimi doctrina in compendio eo redit: miraculum
ab effectu daemonum naturali certissime fecerni, si
operans, operandi modus, finis, quibus ab aliis etiam
additur hujusmodi effectuum *multitudo*, diligenti
ac prudenti examine perpendantur. De singulis se-
quenti ordine haec pauca damus.

*Ab opera-
tione dae-
monis.*

LI.

Primo ad *operantem* mentem animumque adverte-
re oportet, an homo sit, de cujus in Deum pietate
constat, an animo demissus, non superbus, non elatus,
non temere ac nimium de se praesumens; ne facta sua
magnifice depraedicet; se ipsum admirandum popu-
lo obtrudat; effectum miraculorum palam affectet;
se enim jactare, captare occasionem cum aliorum
contemptu adipiscendae laudis, se suaque quaerere,
non quae Jesu Christi, haud obscura indicia sunt, qui-
bus impostorem servumque diaboli a Dei famulo, A-
pollo.

Operans.

pollonium a Christo dignoscimus ac separamus. Equidem aliorum subin bonum exigit, ut concessa a Deo munera palam fiant, sed haec patefactio cum modestia fiat, & quadam animi demissione, quam ceu praecipuum pietatis fundamentum & characterem in operante jure merito postulamus.

LII.

Modus operandi.

Alterum est *modus operandi*: huc praecipue pertinent, *Primo* ipsa operis adjuncta, quae si abscondita, inhonesta, puerilia, ridicula, obscuro sunt, daemonis operationem, minime vero Dei, cujus Majestatem ac dignitatem haec dedecent, satis manifestant. *Secundo* locus, in quo mirabile patrat; in fano enim Serapidis, aut Aesculapii, aut alterius cujusdam falsi numinis quid nisi fraudes impostorum hominum, aut praestigias daemonum expectare poteris? Dum contra in templo veri Dei, ad sepulchrum aut imaginem alicujus sancti (haec enim omnia ad cultum divini Numinis amplificandamque ejus gloriam pertinent) sua obsequia daemon praestare non solet. *Tertio* subsidia, quorum adminiculo miraculum efficitur. Hic sedulo dispiciendum, an haec ex se, aut sua natura, an a Deo ad hujusmodi effectum producendum ordinentur, an media sint probata vel suspecta, an permissa vel prohibita, an ad pietatem cultumque Dei augendum ac promovendum idonea sint. Ad modum operis etiam pertinet, ut, licet effectus a causis naturalibus alias haberi possit, in his tamen adjunctis sine illarum interventu productus sit. V. G. *Sanatio subita*, quo in genere sanationum plures spectari oportet conditiones, vera ut miracula dignoscantur. *

* In celebri opere de servorum Dei beatificatione &c. sequentes recensentur conditiones (1) Ut morbus sit gravis & curatu vel impossibilis vel difficilis. (2) Ut morbus, qui depellitur, non sit in ultima parte status, ita, ut non multo post declinare deberet. (3) Quod nulla fuerint adhibita medicamenta, vel si fuerint adhibita, certum sit, ea non profuisse (4) Quod sanatio sit subitanea & instantanea. (5) Ut nulla notatu digna evacuatio seu crisis praecedat temporibus debitis & cum causa. (6) Ut sanatio sit perfecta & non manca aut concisa. (7) Ut recidiva sublato morbo non contingat.

LIII.

Praecipue autem ad operantis finem attendimus. Itaque si homo unam Dei gloriam cultumque inter homines propugnandum spectat; si nullum commodum, *Finis operantis.* nullum lucrum temporarium quaerat, neque honores aut famam pro sui nominis gloria confectetur; si unice agat, ut mortales ad amandum Deum adducat, doctrinamque, quam ipse tradit, confirmet; si denique placita, quae propugnat, rectae rationi haud adversentur; tum enim vero nihil dubitationis superesse potest, quin peculiari Dei ope operetur. Atque inde omnia veterum gentilium miracula, vel solo hoc titulo, ex miraculorum catalogo merito expungimus, cum ad polytheismum, rationi naturali repugnantem, & turpissimam idololatriae superstitionem probandam ac confirmandam collimarint. Minime tamen miraculorum veritati obest, si religioni illis in terris, ubi miraculum patratur, dominatum obtinenti adversentur, veluti id quidam, quo, nescio, fundamento evincere adnisi sunt. * Si enim ita se res haberet, ergo infausti idololatrae lucem veritatis admittere & desertis impietatis ac superstitionis suae castris, ad christiana sacra amplectenda moveri nunquam debuissent, quod, quidem tam absurdum, ut nihil magis.

* *Pensées Philosoph. pen. 42.*

LIV.

*Multitudo
miraculo-
rum.*

Demum his miraculorum criteriis additur multitudo. Si enim effectus mirabiles frequenter ac perpetuo fiant, eos divinae originis esse non dubitamus. Cum divina enim providentia ac bonitate pugnare dicitur, si admitteret, hujusmodi miraculis homines in errores induci. *Sane nunquam, ut recte inquit GENUENSIS, falsa miracula in falsae doctrinae comprobationem facta, & quidem continenter ac perpetuo facta legas, ut in eorum suspicionem venire homines nunquam potuerint. Providentiae enim divinae illud est, quod hisce verbis enuntiat CICERO: Commenta delet dies.* Unde etiam miracula, intellige illa mirabilia, quae impostores Aegyptiaci, seu fraudibus ac dolis suis, seu opera daemonis adjuti, veris Moyseis miraculis opponere conabantur, diu & continenter facere non potuerunt, cum contra prodigia & multitudine & magnitudine spectatissima MOYSES, CHRISTUS atque Apostoli in primis eorumque successores ad veritatem christianae religionis confirmandam, latiusque ad orbis ultimi fines dilatandam provehendamque diu & constanter ediderunt. Locus hic porro esset, de miraculis Christi & Apostolorum tractandi, eaque adversus impia Theistarum dicteria comprobandi, sed, ne limites fori Philosophici egredi, falcemque in alienam messem immittere videamur, hisce de *natura, effectu, & criterio* miraculorum breviter notatis acquiescimus, atque a tela porro pertexenda calamum de industria abstinemus.



SELECTAE

EX

LOGICA ET METAPHYSICA THESES ET ANTITHESES

LOGICA

- I. *Haec mentis nostrae actiones dirigit, animum-
que omnibus sciendi modis imbuit, recte
ac ordine ut de rebus cogitemus, judicemus atque
etiam discurreamus.*
- II. *Cum quid ita cognoscimus, ut ultra simplicem
obtutum rei haud progrediamur, haec actio
mentis idea dicitur. Has ut claras obtinea-
mus, id curandum monet Logica, ut res cum aliis
jam cognitis conferatur; ut non uno, sed quam
fieri potest, pluribus sensibus pertentetur: De-
nique ut in perscrutandis rei affectionibus eo pro-
cedatur, dum ad eas pertingatur, quae radices
sunt reliquarum, earumque rationem in se con-
tinent.*
- III. *Termini sunt signa idearum, earum affectio-
nes dialectici paulo accuratiori trutina merito
expendunt, ex illis enim pendent genuini sensus
propositionum, tum in foro religionis, tum Ju-
risprudentiae.*

D

IV. Ge-

IV. *Generatim ex subiecti signo, praedicato, sententiae peristasi terminorum acceptio discernenda est. De caetero ad praecidendas hoc loco inutiles tricas, quas magno numero hic coacervant dialecticarum minutiarum nundinatores, respicere oportet ad sensum communem optimorum, receptumque vocabulorum usum ceu optimum magistrum, penes quem arbitrium est, & vis, & norma loquendi.*

V. *Altera mentis actio iudicium est, quo ideas, vel affirmando jungimus, vel negando separamus. In hoc duo praecipue cavenda, ne praecipites nimis, neque de re, nisi sufficienter discussa, iudicium feramus: nec animo aliis, contrariisque opinionibus jam occupato. Cum Iudicia verbis exprimimus, enuntiationes seu propositiones habentur: Si praedicatum ita de subiecto enuntiatur, ut se obiectum re ipsa habet, verae, si aliter, falsae sunt.*

VI. *Veritas delicata dos est, non proprietas humanae sententiae, quare non inutiliter in fontes errorum Philosophus inquit, & sententiae persanandae, id est, errorum fontes meditatur.*

VII. *Ad veritatem propositionis affirmativae in materia necessaria non opus est subiectum & praedicatum absolute existere, sed sufficit, quod sint idem inter se in sensu hypothetico.*

VIII. *In*

VIII. In materia contingenti requiritur existentia realis subjecti & praedicati & identitas rectorum, negativa vera est, si vel subjectum, vel praedicatum non existat.

IX. In contradiatoriis datur summa oppositio, hinc in nulla materia possunt esse simul verae, aut falsae.

X. Ex veritate subalternantis sequitur veritas subalternatae, non vicissim: ex falsitate universalis in materia contingente non sequitur falsitas particularis; sequitur tamen ex falsitate particularis falsitas universalis.

XI. Cum mens nostra ita agit, ut rem alteram ex altera colligat, ea mentis actio ratiocinatio dicitur, quae cum verbis exprimitur, argumentatio vocatur. Hujus varia sunt genera. Eminent inter ea Syllogismus, ad quem tanquam ad Lydium Lapidem reliquae etiam argumentationes exigi possunt ac debent. Omnis autem ratiocinationis vis ac robur ex eo principio pendet, quod consequens in antecedente jam contineatur, unde & legitimae consecutionis & ipsius syllogismi leges deducuntur.

XII. Principia, quibus syllogismi structura nititur, alia sunt metaphysica, ut, quae sunt eadem uni &c. alia logica, ut, dictum de omni &c. Leges particulares Syllogismorum sunt: Syllogismus tres habeat terminos nec

*plures, nec pauciores. Medium saltem semel
distribui debet. Non licet procedere a non distribu-
to ad distributum. Syllogismi compositi habent
speciales regulas, quas postulati recensemus.*

*XIII. Sed quoniam cogitata non legibus modo Lo-
gicae, sed rebus maxime conformari debent;
hinc veritas est, ad quam tanquam ad praeci-
puum Philosophiae scopum Logica respicit.
Unde nimium inepti sunt Sceptici, dum omnem
nobis certitudinem ita ereptam volunt, nihil ut
certi habere unquam valeamus.*

*XIV. Habentur itaque certi quidam veritatis cha-
racteres & criteria, quae sunt Evidentia, Sen-
sus intimus & communis. Haec circa sua ob-
jecta pariunt certitudinem metaphysicam.*

*XV. Ad Criteria veritatis porro pertinent Relatio
sensuum & Autoritas. Relatio sensuum legiti-
ma parit certitudinem physicam circa corpora
determinata, circa indeterminata vero meta-
physicam.*

*XVI. Autoritas humana in gradu supremo parit
certitudinem saltem physicae supparem, in gra-
du medio moralem simpliciter, in infimo mora-
lem qualemcumque seu potius praesumptionem
veritatis. In humana autoritate ut pondus
insit, & scientia testantis, & probitas atten-
denda est, quibus maxime rebus colligi debet,
tum*

num verum scire potuerit, atque, quod scivit, testari, cujus testimonium profertur.

XVII. Veritas interdum investiganda, subin cum aliis communicanda est. Ubique methodo opus. Inventioni Analytica, communicationi Synthetica magis adcommodata est. Haec, si pure geometrica, utiliter quidem adhibetur, maxime si viri docendi sint, & rationes disciplinae id ferant. In scholis tamen, & passim si adhibetur, vereor, ne crebrae nimium citationes aliaque incommoda in scientiis progredi cupientibus impedimento sint potius, quam adjumento. Quare hic rectius temperanda videtur & mixta quadam methodo utendum.

XVIII. Adjumenta scientiarum praecipua sunt collegiorum publicorum studiosa frequentatio, ad quae tamen nunquam nisi paratos nos accedere oportet: eorum, quae in collegiis audivimus, frequens repetitio, vel cum amico collatio. Lectio item meditationi juncta, sed absit festinatio & perversus in legendo ordo. Demum concertationes literariae, sed absit logomachia & formae socraticae syllogistica praeferatur, qua & evagandi via facilius praeccluditur & res multo dilucidius explicatur.

XIX. Inter impedimenta veritatis & scientiarum hoc maxime poni debet, si, animo praejudiciis occupato, ad scientias perdiscendas accedamus,

quod fere fit, si disciplinis, quae praemittendae erant, nondum imbuti, praecipiti saltu ad sublimiores mox provolemus.

METAPHYSICA.

XX. *Ontologia est scientia entis generatim, resque secundum eas, quae omnibus maxime communes sunt, notas contemplatur, quatenus sunt scilicet, aut esse possunt: Et communia etiam humanarum cognitionum principia suppeditat.*

XXI. *In ente quovis considerata est possibilitas, ejus essentia Et existentia. Alia in ente sunt, ex quibus ejus essentiam confieri dicimus, Et haec notae essentiales vocantur: Alia ex his necessario promanant, Et haec attributa illius sunt: Denique alia enti aliunde accedunt & modi dicuntur. Ex consociatione horum modorum varia cum essentialibus varius etiam enti status enascitur.*

XXII. *Ens quodvis unum est secum ipso, Et distinctum a quovis alio, unde varia etiam in entibus unitas oritur Et distinctio, realis, aut logica Et formalis.*

XXIII. *Siquam rem ita concipere possumus, quin aliud quiddam concipiamus, ens tale absolutum erit; Relativum vero, cum, eo cognito aliud praeterea concipi necesse est. Ens aut ex partibus coalescit Et compositum est, aut iis destitui-*

fituitur, & simplex vocatur; illud oriri potest, quin de nihilo fiat & interire, quin abeat in nihilum; Non ita simplex. Extare autem simplicia entia certum erit, si composita extent.

XXIV. *Si ens ejusmodi sit, ut nequeat non esse, necessarium dicetur; si vero etiam non esse, aut aliter, atque est, esse possit, contingens erit. Quamvis etiam ens quodvis contingens, si esse facias, hoc ipso necessarium etiam erit, sed haec necessitas consequens, neque contingentiae obest, neque libertati.*

XXV. *Quoniam in ente quovis est aliquid, quod ea omnia, quae in illo sunt, quodam modo continet, quodque mutato etiam entis statu perdurat, hinc substantiae notionem animo informamus, subiectum enim id genus perdurabile & diversarum modificationum capax, substantiam dicimus. Substantias porro duplicis generis dari novimus, corporeas & corporis expertes, illarum Physica, harum Psychologia naturam examinat.*

XXVI. *Ens omne limitibus definitur, neque est quidpiam extra Deum, quod finitum non sit. Quid vero infinitum categorematicum, quid syncategorematicum & caetera, quae huc pertinent, interrogati explicamus.*

XXVII. Principium entis est illud, unde ens quoquo modo pendet. Cum ita ab alio pendet, ut in eo altero contineatur ratio, cur hoc existat, dicetur etiam illud causa, hoc effectus. Quare nequit esse plus in effectu, quam sit in causa, hocque sensu intelligi debet axioma, Nemo dat, quod non habet; Cum causa rei efficiendae perfectiones in se continere debeat, non formaliter quidem, ut ajunt, sed virtualiter & eminenter, hinc etiam eadem causae eosdem, similes vero etiam similes effectus producant.

XXIX. Inest proin in causis creatis quaedam potentia agendi, inest & vis. Potentia in iis sita est attributis, unde actio possibilis intelligitur; Vis vero in eo posita est, in quo ratio sufficiens invenitur, cur actio ipsa sequatur. Hinc posita vi, semper ponitur actio, nisi impedimentum adsit.

XXX. Natura generatim sumpta est principium mutationum entis internum, cum autem mutationes, quae in entibus mundanis contingunt, per eorundem agendi patiendique potentiam possibiles sint, per vim vero actu existant; naturam cujuslibet entis in vi ejus agendi patiendique potentiae juncta sitam esse, dicimus.

XXXI. Leges physicae, quas conditor naturae fixit, non sunt necessariae, sed contingentes, quibus

quibus solus Deus supremus rerum dominus
derogare potest.

XXXII. *Miraculum in suo conceptu non involvit
αδυνατον, quod, si patratur, patrandum est
ab ente, ab omnibus entibus mundanis diverso,
igitur non ab homine, non a genio sive bono,
sive malo, sed a solo Deo confieri miraculum
potest.*

XXXIII. *Miraculum male definitur a SPINOSA,
opus naturae, cujus causam naturalem exemplo
alterius rei solitae explicare non possumus: a
JOANNE LOCKIO, operatio in sensus in-
currens, quae, cum spectatoris captum exsupe-
ret, ipsiusque opinione cursui naturae constitu-
to contraria sit, ab eodem pro divina habetur.
Leges pro casu miraculoso discernendo, in
quantum sunt fori Philosophici, assignabit
defendens.*

XXXIV. *De animae indole alia per observatio-
nem & experientiam, alia per ratiocinationem
nobis innotescunt. Et quidem, si ad ea, quae
intra nos geruntur, advertimus, esse in nobis
aliquid observamus, quod cogitat, quod, dum
res extra se positas discernit, appetit varia,
ab aliis abhorret. Tale quid corporeum esse
haud posse, per ratiocinationis conclusiones
colligimus.*

XXXV. *Origo animae si petitur, ea nonnisi in Deo quaerenda est, neque enim de hac re digne satis ac philosophice existimasse censendi sunt PYTHAGORAS, PLATO, TERTULLIANUS, ORIGENES, WOLFFIUS etiam aliique.*

XXXVI. *Cogitatio sive sit simplex perceptio, sive adperceptio, sive iudicium, haberi non potest per particulas cerebri varie agitatae, nec a viribus materiae nobis adhuc incognitis.*

XXXVIII. *Anima non componitur ex partibus seu essentialibus, seu integrantibus, sed est substantia simplex & spiritualis.*

XXXVIII. *Ejus immortalitas argumentis tum metaphysicis, tum moralibus contra incredulos nostri saeculi solide probatur.*

XXXIX. *Sicut sensu intimo percipimus nos cogitare, ita etiam nostro nos arbitrio atque delectu velle ac nolle plurima sentimus: plenissima igitur animus noster libertate gaudet, non ad actus politicos tantum, sed & morales; nec officit huic libertati nostrae, vel obesse potest, quod a Deo praescita omnia atque praevisa sint.*

XL. *Admirabile plane est commercium corpus inter & animam, hujus commercii ac consensio-*
nis

*nis explicatio philosophica neque in systematē
causarum occasionalium, neque in illo Harmo-
niae praestabilitae adferri potest, quare systema
limitatum P. T O U R N E M I N E, cum nihil ad-
mittat sanae philosophiae contrarium, sensui in-
timo scite concordet, & effectus ex hoc com-
mercio nasci solitos satis apte digerat & expli-
cet, admittimus ac tuemur.*

*XLI. Bruta non sunt mera automata, ut vult
CARTESIUS. Quis enim non miretur in ca-
ne solertiam ad lepores, in vulpe astutiam ad
gallinas rapiendas? Videmus agnellum inter
oves mille suam agnoscere matrem; Apes item
& columbas ad sua tecta, alvearia &c. rever-
ti, igitur recte judicamus, ut in homine, sic
in belluis esse quandam sagacitatem, vim co-
gnoscenti, imaginandi, sentiendi.*

*XLII. Bestiae licet ratione careant, neque ex fine
agere possint, inest tamen in ipsis quidpiam ra-
tionis vicarium, seu expectatio casuum similium.
Quare etiam in his anima admittenda est, eaque
incorporea & individua.*

*XLIII. Machina KIRCHERI vocalis, modu-
lantes ad naturae invidiam aves garrulae, alia-
que artis & ingenii opera, aliam animam non
produnt, quam spiralem & elasticam malleum
inter & incudem elaboratam.*

XLIV.

XLIV. *Deum cum dicimus, substantiam designamus, quae, cum a nullo producta sit, a nullo etiam dependeat, omnibusque, quae in hac Universitate continentur, esse & existentiam dederit, est substantia incorporea, immensa, aeterna, omni denique perfectionum genere cumulatissima. Talem dari contra ATHEOS, siqui sint, invicte prorsus ostenditur, cum ex rationum aetatumque omnium consensione constanti; tum ex admiranda mundi totius fabrica, denique ex ipsa rerum productarum & contingentium existentia.*

XLV. *In Deo datur providentia, & quasi sollicitudo, qua rebus a se conditis maxime invigilat; haec providentia est erga res omnes generalis, erga res singulas specialis, erga hominem singularis.*

O. A. M. D. G.



Schwab, Johann,

De Miraculis Dissertatio Critico-Philosophica Heidelbergae in Aula Acad.
Die XXIV. Augusti Anno MDCCLXXIII. Horis consuetis

Heidelbergae 1773

Diss. 700,6

urn:nbn:de:bvb:12-bsb10841276-1

VD18 15156842-001